

GAZDASÁGI LAPOK

44. szám.

Megjelenik minden vasárnap

1908. November 1.

A Szilágyvármegyei Gazdasági Egyesületnél Zilahon

eladó egy waggon válogatott **rózsa-krumpli**, métermázsanként 5 koronáért.

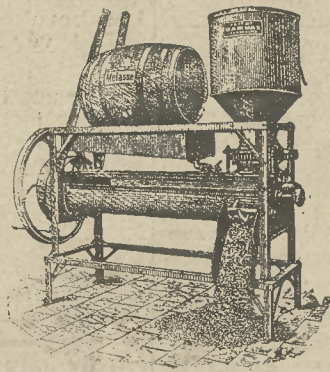
Gyümölcsfák: Finom korai és késői őszi barackfák, magvaváló és duránczai fajok. **Alma:** Arany parmen, Batul, Pojnik, Kasszeli nagy ranet, Jonathán, Sóvári stb. fajokban. **Körték:** Nyári, őszi és téli fajokban, magas és törpe alanyon. **Beszterczei szilva** mirabolána alanyon, drbonkint 50 fillér árban. **Gyökeres szőlőoltványok** drbonkint 20 fillérért. Furmint, Ortlíbi, Erdei és vegyes csemege-fajok. Riparia portalis sima dugvány 100.000 – 120.000 drb, ezre 10 kor. Megrendelések foglaló ellenében előjegyeztetnek.

Figyelem!

F Szőlőoltványt, szőlővesszőt ne rendeljen addig, míg tőlem árjegyzéket nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona Delaware ezre 100 korona.

Czim:

Szigyártó Nagy Mihály
Felsőseged, Somogy megye.

Ne vegyünk MELASSE-keverékeket!

Az egyedül megbízható erőtakarmány az, melyet a gazda maga állít elő! Ajánljuk a szabadalmazott, automatikusan adagoló, tetszőleges mennyiségben pontosan keverő „Agrikultura“ melasse-erőtakarmány készítő gépeinket kézi vagy hajtóerőre berendezve! 3–4 waggon áru előállításánál a gép ára már megtérül. Melasse, szárított répaszlet, korpátélék, mindenféle műtrágyák, „Agrikultura“ org. trágya, enyvtelen csontliszt stb. árusítása.

„Agrikultura“ mezőgazdákát ellátó részv. társ.
Iroda és mintatelep: Budapest, V., Zoltán-utca 12.
Sürgőnyezim: Oxigen. Telefon: 99–43.

Őszi trágyázáshoz a Thomassalakliszt

csillag védjeggyel
helyesen alkalmazva, min-
logosabb foszforsavas mű-
munkákkal és árajánlat-
den növénynek legjobb és
trágyája. — Kivánatra szak-
tal készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS
Budapest, VI., Andrassy-ut 49. sz.
a Thomasphosphatfabriken G. m. b. H., Berlin, magyarországi vezérképviselő e.
Óvakodjunk a hamisításoktól Minden zsák ólomzárral és
és figyeljünk a védjegyre! tartalomjelzéssel van ellátva!

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Budapest, VIII., Baross-utca 10. szám,

Alakult 1900.	Biztosítási alap:	Alakult 1900.
Alapítványok a kormány hozzájárulásával . . .	1,970.340.— kor.	
Tartalékok	764.760.15 „	

Összesen: 2,735.104.16 kor

1901. évi fölösleg 90.349.— kor.	1904. évi fölösleg 72.438.23 kor
1902. „ 59.782.26 „	1905. „ 61.730.60 „
1903. „ 109.331.73 „	1906. „ 39.243.65 „

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére, különféle módzatok szerint.

Az üzlet-eredményben a biztosított tagok díjarányukban része sülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből egy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. — Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4%-os díjvisszatérítést kaptak. — Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2–2%-os díjvisszatérítésben részesültek. — Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5–10 évre adták fel biztosításukat, 5% engedményben részesültek.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Párisi világkiállítás „Grand Prix“ 1900.

Kwizda-féle RESTITUTIONSFLUID cs. és kir. szab. mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára K 2.80.

Az udvari istállóban, továbbá a nagyobb katonai és polgári istállóban több mint 40 év óta használatban, nagyobb strapák előtt és után való erősítésre és erőgyűjtésre, az inak merevségénél stb. képesíti a lovat a legnagyobb munkabírásra a trainingben.

A Kwizda-féle Restitutionsfluid

csak ezen védjeggyel valódi.

Főraktár: Török József gyógyszerezésnél Budapest, VI., Király-utca 12.
VI., Andrassy-ut 28.

Dévai Hitelbank Részvénytársaság Raktárházai.

A Dévai Hitelbank Részvénytársaság igazgatósága felhívja a gazda, kereskedő és iparos közönség figyelmét ujonnan épített modern berendezésű raktárainra és vasbeton pinczéire. A raktárházak a dévai állomás pályatestével iparvágány által vannak összekötve s a reexpeditionális díjkiegyenlítés kedvezményét élvezik.

ELVÁLLALJUK:

Gabonának, valamint mindennemű nyersterméknek, szesznek, pálinkának beraktározását a legelőnyösebb díjzabások és feltételek mellett.

Előleget nyújtunk minden néven nevezendő árura a legolcsóbb kamatláb mellett a lehető legmagasabb kvótáig, valamint elvállaljuk mindenféle termékek és árucikkek bizományilag való eladását a legmérsékeltebb jutalék mellett.

Elvállaljuk mindenféle árunak fuvarozását, ki- és berakását, kezelését és a szállítmányozási üzlettel járó minden teendő végzését a legmérsékeltebb tételek mellett.

Felhívjuk a közönség figyelmét szesz-szabadraktárunkra, valamint ujonnan létesített áruosztályunkra, s kívánatra bárkinek megküldjük raktári szabályzatunkat és díjzabásunkat.

Készséggel szolgálunk a legmérsékeltebb speciális ajánlatokkal kérdezősködés esetére.

Minden küldemény a

Dévai Hitelbank Részvénytársaság Raktárházai
czimre küldendő.

Dévai Hitelbank Részvénytársaság Igazgatósága.

KIS HIRDETŐ

Kis hirdetések ára: minden egyes 4 fillér, csak oly levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges postabélyeggel ellátva küldetnek be.

Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéséért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget.

ZSÁK PONYVA KÖTÉL

POLLAK SÁMUEL SZEGED

Alkalmazást keresők.

Irnoki,

vagy irodagyakornoki állást keres kezdőfizetéssel egy két éves gazdasági tanfolyamot végzett nőtlen, jó írásu egyén. Czim a kiadóhivatalban 1098. szám alatt.

Ispáni

állást keres kisebb gazdaságban gazdasági tanintézetet végzett, 16 évi gyakorlattal bíró, nőtlen, protestáns vallású, szerény igényű gazdász, hol szorgalma, erélye és becsületessége folytán jövőjét megállapíthatná. Járta a szeszgyáriásban, dohánytermelésben, cukorrépatermelésben, hizlalásban, mézkezelésben, téglagyártásban, tehenészetben és az egyszerű számvitelben. Beszél magyarul és tótul. Bővebb információt nyújt Kriek Aladár ur urad. felügyelő Léva, Szilassy Zoltán ur orsz. képviselő Epest, Köztelek, Gróf Sándor intéző ur Nógrád-Ecsegen. Megkeresések 1120. sz. alatt a kiadóhivatalba kéretnek.

Földmivesiskolát

végzett, nőtlen egyén, bármily működési körrel, állandóbb szolgáltatást keres. Újévi, esetleg előbbi belépésre is. Néhány évi több oldalú gyakorlattal bír. Tetés szerinti próbaidőt szolgál. **Patkó Károly, Endrefalva, Nógrád megye.**

37 éves

okleveles állatorvos és gazdasági tanintézetet végzett gazda, ki az állattenyésztés és tejjgazdaság terén kiváló jártassággal, valamint az összes gazdasági teendőkben megfelelő gyakorlattal bír, nagyobb uradalomban megfelelő állást keres. Nagyobb gazdaság perzentuális kezelését is elvállalja. Czim a kiadóhivatalban 1131. sz. alatt.

Szülő-

és pinczekezelői állást keres egy 2 éves vinczellér-iskolát és pinczemesteri tanfolyamot végzett intelligens egyén; több nyelven beszél, mezőgazdaságban is volt már alkalmazva. Az állást január 1-én foglalhatja el. Czim a kiadóhivatalban 1132. szám alatt.

Ispáni,

vagy ehhez hasonló állást keres szerény igényű, földmives iskolát végzett, gazdaságokban hosszabb kitűnő gyakorlatokkal, mindenben szakavatott, józan, szorgalmas, megbízható, társadást nem ismerő, 28 éves, nő, kiscsaládu, róm. kath. vallású egyén; állását újévkor elfoglalhatja. Czim a kiadóhivatalban 1133. szám alatt.

Gőzeke-gépész

ajánlkozik nagy uradalmakba. Fiatal, nő, ügyes, megbízható ember több évi gyakorlattal. Tudakozódók forduljanak a lapok kiadóhivatalához 1143. sz. alatt.

Állást keres

gazdasági tanintézetet és kereskedelmi akadémiát végzett, gyakorlattal bíró, 25 éves fiatal ember, aki mérlegképes könyvelő. Czim a kiadóhivatalban 1139. szám alatt.

35 éves,

nős, gyermektelen, elismert gazda, ki földmives iskolai jeles vég bizonyítvánnyal, készhelyi gazdasági tanintézetből gyakorlati gazdasztiszt vizsgával, 17 évi kitűnő gyakorlattal rendelkezik, állást keres. Járta a gazdaság minden ágában, tejjgazdaság, cukorrépa, czirok, czikoria, dohány stb. termelésben. Jelenleg 1500 holdas gazdaság intézője, de kezelt már 4600 holdast is. Czime: Sipos István intéző, Bárdibükk, Somogy megye.

Betöltendő állások.

Gazdasági

összes betöltendő állások közül vannak a 8 év óta fennálló és minden harmadnap megjelenő Országos Pályázati Közlönyben. Ingyen mutatószám. József-körút 38.

Hazai cukorgyár répafelügyelőt

keres. Kimerítő ajánlatok és életrajz a kiadóhivatalhoz 1126. sz. alatt nyújtandók be.

Özv. gróf

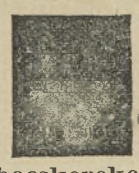
Pálffy Pálné kókai gazdaságban a gazdasági segédi állás betöltendő. Pályázhatnak akadémiát vagy tanintézetet végzett nőtlen fiatal emberek. Javadalmazás, ételmezés, lakás, fűtés és világításon kívül évi 500 K. Az első szolgálati évben mindkét részről 3 havi felmondás. Okmánymásokkal felszerelt kérvények, melyek vissza nem küldetnek, dr. Prenoszil Iván kir. tanácsos, jószágkormányzó czimére a gazdasági intézőséghez Kóka, Pest megye nyújtandók be.

Január

hó 1-re, esetleg előbbi belépésre kerestetik az egyszerű könyvelésben, magyar és német levelezésben jártas, valamint a tót nyelvet szóban bíró, nőtlen, magyar illetőségű gazdasági irnok. Fizetés 600 K, ellátás, fűtés, világítás, butorozott szoba. Ajánlatok herczeg Hohenlohe gazdasági felügyelőségének küldendők Morva-Szt.-János, Pozsony m.

Január

hó 1-i belépésre kerestetik nőtlen, hosszabb praxissal bíró, magyar és német levelezésben és kétfős könyvelésben tökéletesen jártas, mérlegképes számvéző, aki az irodai teendőkhöz kívül a tehenészetet, magtárt és majort ellenőrizni köteles. Fizetés évi 1000 korona és teljes ellátás. Bizonyítványmásokkal felszerelt ajánlatok, melyek vissza nem küldetnek, kéretnek a jakab-szállási uradalom tisztartóságához, Sárosd.

Őszi szállításra előjegyezhető
Reitter Oszkár
főkapitány

fajbaromfi-gazdaságában Nagybecskerekén fajtiszta telivér baromfiak:

angol emdeni liba	25.—	25.—
sárga orpington	10.—	8.—
fehér orpington	15.—	10.—
pekingi kacska	10.—	8.—

Allami nagy aranyérmek. Kültői és hazai legelső és legnagyobb kintételesek, győzelmi díjak Arad, Budapest I., Budapest II., Bécs, Belgrad, Lovin, Nagybecskerek, Nagyvárad, Pozsony, Pécs, Pancsova, Szóba, Szatmár, Szabadka, Temevár, Veszprém, Zenta.

Pisny Istvánnál, Battonya, eladásra kerül 100 db bronzpulyka, emdeni liba, olasz x emdeni, pekingi kacska, sárga és fehér orpington, fehér magyar, kopasznyakú tyukok és ugyszintén Rodejendi tyukok. Egész éven át szállítok kifizelett szállítással Budapestig vágni való baromfi és tojást. Eladó szép tiszta új pehely kilója 12 kor. És 46 darab yorkshirei sovány sült malacz kilója 1 kor. 60 fillér, hasas v. fias ilyen kocák, választott malaczok, sültö magkocák megegyezés szerint.

GAZDÁK
figyelmébe!

== 50% ==
olcsóbb,

M. kir. szabad. 12321-900 A. 905.

mint bármely más világító anyag a

pyrolem
== világítása. ==

A pyrolem szagtalan, nem füstöl, nem gyúlékony és már

több ezer uradalomban bevezettetett.

Számos elismerő levél nálam betekinthező. Próbaküldemények 2 korona utánvét mellett. Kiváratra prospectus ingyen és bérmentve

Degen Jakab
BUDAPEST,
IX. ker., Közraktár-utca 28.

Elsőrendű magyarfajú

Erdélyi

jármosökrök,
ugyszintén 1 éves magyarfajú

Erdélyi

ökörborjúk
minden időben nagy választékban kaphatók

ALEXA MIKLÓS-nál
Szamosujvart.
(Szolnok-Doboka megye.)

Klett-Braun-féle szérumok

sertésorbáncz, a borjúk fertőző tüdőlobja, tyukkolera, sertésvész és sertéspestis ellen!

Előállítja ezeket **J. Hauf & Co. G. m. b. H. Feuerbach, Stuttgart** mellett. — Kaphatók kizárólag a

„LABORATORIUM” védőoltóanyagok termelésére részv. társ.-nál
Budapest, VI., Felsőerdősor 10. szám.

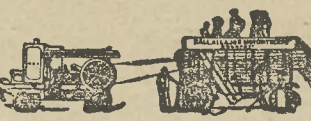
16 első díjjal és ezüst éremmel kitüntetett

KÁLLAI LAJOS
motorgyárban

Budapest, VI., Gyár-utca 28.

a leghirvevesebb benzinelocomobil-csépőkészletek kaphatók.

!! Teljes jótállás kitűnő cséplésért !!

Ezen motorokat minden gazda hatósági engedély nélkül maga kezelheti.

Használt gépek becsorítottatnak.

Olasz árak részlete. Árjegyzék ingyen.

KÁLLAI főle motor-csépőkészletek bizonyítványok tanúsága szerint kitűnő sikerrel működnek az ország minden részében, többek között: **Báró Kemény József** urnál **Maros-Németi**; **Zeykfalvi Zeyk Dániel** főispán urnál **Nagy-Enyed**, stb.

Ezüstnyul.

Fajtiszta, tenyészképes törzsananyag darabonként 15 koronáért azonnali szállításra kaphatók **Kerekes Loránd** ezüsfajnyul telepén Borsodharsányban. Tenyészési utasítás ingyen.

Lovak kehecsége

(Chronikus köhögése és nehéz lélegzése) biztos eredménnyel gyógyítható. Számatalan elismerés bizonyítja Felvilágosítást díjmentesen küld **Ripp Arvin, Drezda-A. 786.**

Gyümölcsfeladás.

Legjobb, nemesített fajalma és körtefa, erőteljes, dús gyökéretű 3-4 éves, darabja 60 fillér, 2-3 éves darabja 50 fillér, Tökölvasuti állomásra szállítva, 100 drbon felüli vételnél 10% engedmény. Megrendelhető: **Csepel-szigeti kertésznél**, Herminamajor, u p. Tököl

Kertészet.

A főváros közelében, kedvelt nyaraló hely, kb. 7000 négyszögöl, bekerítve, 4 felszerelt kut, 150 melegágyablak, meleg ház, lakás, istálló, 300 nemes gyümölcsfa, 200 rózsafa, stb., elegáns nyaralóval vagy anélkül, bérbe vagy eladó. Alkalmos kisebbszertű tejjgazdaságra és baromfi-tenyésztésre. Bővebbet: „Volta” Andrássy-ut 83., Budapest.

Eredeti Felső-Innthali és Montavouni

tenyészállatokat és fejősteheneket (tuberkulózis menteseket) előnyösen közvetít s a vásár és árszabványviszonyok felől a t. vevőknek szívesen ad felvilágosításokat:

Anton Hell, Imst, 1/Tirol.

Pannonia szálloda

BUDAPEST,

VIII., Rákóczi-ut 7. sz.

FIEDLER JÁNOS

LENFONÓGYÁRA
KOMÁROM.

Vesz nyers lenkórót szál nyéréshez, valamint kaszált és géppel csépellenszalmát tetszős szerinti mennyiségben és eredeti (pernai) orosz lenmagot.

Eladó élőfák. Luczfenyő 150 cm. magas 1 K 20 fill., 100 cm. magas 80 fill., 75 cm. magas 60 fill., 50 cm. magas 40 fill. Vékonybőju díófa 2 méter magas 50 fill., 150-190 cm. magas 40 fill. Tölgyfa 2 méter magas 1 K. Faiskola Gönyő (Györm.) Csomagolás önköltségen. Vasut-hoz (hajóhoz) szállítás ingyen. Megrendelhető: **Márfy Ede** Budapest, I., Országház-utca 2. sz.

Eladó a turkevei gazdasági népiskolánál nagymennyiségű erőteljes gyümölcsfeladály, gazdasági és diszfák, darabonként 60-50-40-30 és 20 filléért. Nagyobb rendelésnél ár-eneedmény. Ugyancsak eladó fajtiszta leher orpington, fehér pulyka, angora nyul; galambokból, galléros, pávafarku, pouszli és török galamb, továbbá arankamentes luczernamag. Megrendelések **Bedő Mihály** állami gazdasági szaktanító czimére küldendők Turkevőre.

Szénát, Szalmát

és mindennemű szálás takarmányt eladunk és veszünk, bármily nagy mennyiségben.

Szilasi és Társa
takarmánynagykereskedők
Budapest, Rökk Szilárd-u. 3.

TELEFON 69-64.

Ajánlok **buzakorpát** 5.85 K bruttó 50 kiló ab barcsi állomás, készpénzfizetés mellett. Zsákok 14 napig díjmentesek és bérmentve visszaküldendők. Fuvar-díj narestől Zákányig és Gyékényesig 100 mm.-ként 53 korona. **Hirschmann Sándor Csáktornyán.**

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV:
Hozunk mezei gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre . . . . . 16 kor.
Fél évre . . . . . 8 .
Negyed évre. . . . . 4 .

Szerkesztőség és kiadóhivatal : Budapest, Múzeum-körút 7. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési
pénzek a kiadóhivatalhoz ozimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala vess fel.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad
tatnak el.

Károlyi Sándor gróf szobra.

SZEMLE.

(Fagyott répa és krumpli. — A szárazság folytatása. — A vetések ki nem kelhetnek. — A budapesti tőzsdejátékosok nem tudnak 200.000 mm. búzát szállítani Schoellernek. — A földmívelési kerületi kamara eltemetve.)

Még ilyet meg nem értem — mondották az öreg gazdák, — hogy október 21-én 6—7 R. fok hideg rontson ránk. November 1-jén gyakran megegett, hogy a tél kemény fagygyal berontott és aztán meg is maradt; de október derekára nem volt elkészülve senki kemény fagyokra. Innen eredt azután, hogy még meglehetősen sok takarmányrépa, sőt burgonya is volt kiásatlan. Megfagytak. Nemcsak a kényes burgundi répa, hanem a földben levő burgonya is. A czukorrépa, az keményebb legény, az a 6—7 R^o-os hideget még föl sem vette. De annál siralmasabb sorsa lett a takarmányrépának. Megfagyott alaposan, nemcsak a földszinén levő része, hanem az is, ami a földben volt. Elképzelhető a gazdák megriánása. A takarmányrépa, ha megfagy, kényes portéka; 8—10 nap alatt megrothad, hogyha a fagyra enyhe idő következik. Azok a gazdák, a kik föl voltak szerelve nagy munkaképességgel bíró répavágókra, azok képesek voltak megmenteni termésüket olyképp, hogy megfeszített erővel kis edették a répát, azán répavágón levelestől megapritották és pelyvával verembe gyurták. Az is előfordult, hogy a gazda egész kukoriczaszárát tépett verembe. Noha rajta megapritotta a répát is, és rétegesen lerakta a tépett szár közé. Hát biz' az erjedés folytán a répának 20—25% tápanyagai elpuztulnak, — de inkább vesszen 20—25%, mint 100.

Az emlékezetes október 21-ike előtti napon országszerte havazott. Sok helyen elég vastagon. Ez a hó elolvadt és a vetéseket ellátta kellő nedvességgel. Azért látni már most itt ott kelő és zöld vetéseket. De az ország zömében — nem látni kikelt vetést. Elmúlt a holdujulás is és nem jött meg az eső. Már pedig minél előbbre megyünk november felé eső nélkül, annál nagyobb a baj, — annál kérdésesebb a jövő évi termés sikere. Mult esztendőben október végén megjött az eső, — most ennek hire sincs. Ehhez járul az, hogy a buza alá szánt földeknek mintegy 10—15%-a — országos átlagot érve — be nem vethető a

föld száraz keménysége miatt. A lóheretarlók, kukoriczatarlók be nem vethetők és immár kockázatos is lenne a bevetésük. Nem marad egyéb hátra, mint a ravasz tavaszi búzához folyamodni. Veszett fejsze nyele az is.

Midőn a jövő látképe ily borongós, akkor a budapesti malmok hatalmas akcióit indítottak meg arra, hogy a papirosbuza segítségével az áprilisi határidőt leverjék. Ez sikerült máris nekik, és poltron emberek hajlandók is erre megfutamodni. De vannak kemény legények is a világon, a kik keserves órákat tudnak szerezni a malmoknak. Ilyen Schoeller Pál, a bécsi terménytőzsde elnöke. Schoeller, a ki a legnagyobb osztrák malomnak a tulajdonosa, 200.000 m. m. búzát vett októberi szállításra, — de csak papíron. Ugy beszél, hogy nagy liszteladásokat tett és hogy fedezze magát, vett a budapesti tőzsdén 200.000 m. m. papirbuzát októberi szállításra. Most, hogy a határidőket lebonyolították, Schoeller követelte, hogy szállítsák neki a búzát. De erre nem voltak képesek a papiroson eladók, mert a kik rendelkeztek és szállíthattak volna, azok nem bírtak szokványos búzával, vagy éppen nem volt búzájuk. Volt erre ribillió a tőzsdén! Az árfolyamok felszöktek és a budapesti baiseszjátékosok — javarészt malmok — sok százezer koronát fizettek különbözettel Schoeller zsebeibe. A bécsiek tehát egy kis revancheal szolgáltak a mult évi nagy veszteségeikért. De a tőzsdejáték impertinens be rendezése ilyenkor tünik csak igazán szembe. Schoeller követelte a búzának szállítását természetben, — de az eladók erre nem kötelezhetők, csakis a differenciák fizetésére. Manapság oly csekélységek a napi gabnaeladások a tőzsdén, hogy ha 200.000 m. m.-t tényleg kellett volna szállítani az eladóknak, akkor a buzaárak fölmentek volna a vámparitásig, — így azonban csak mérsékelt az áremelkedés. A gazdák egy része, a mely bírja, tartogatja a búzát. A világtörténelemben előfordult már a 14 frtos buza is nem egyszer, — s most vidéken még a 12 frt sem érhető el. A gazdák így okoskodnak: A jövő évi termés kilátásai napról-napra romlanak. Az idejű termés átlagban gyöngye levén, a konzumot nem képes fedezni. Aztán a Balkán-állapotok sem valami tulságosan békések. Mindannyi ok arra, hogy az eddiginél is jobb árakban lehessen bizni.

A malmok ezt megadni nem akarják és valószínűségi hősieséget fejtenek ki az árakle zorításában. A papirosbuzát áprilisra adják. Készbuzát nem vesznek. És tényleg ha nem vesznek, stagnálnak az árak; de a mint csak egy keveset vesznek, azonnal emelkednek. Most örleli redukczióról beszélnek. Csak tessék. Az embereket nem lehet papirosbuzával jól lakatni. Valóságos, szép piros, aczélos buza kell azoknak. Még csak krumplival sem lakhatnak jól, mert 3—4 forint. Az új kukorica pedig a konzumáló felvidéki városokban a 8 frtot meghaladja. Hiába minden okoskodás, meg kell adni a buza vámparitásos árát, a mi Budapesten 13 frt 70 kr. Akkor aztán megnyílnak egyszerre a gazdák magtárai. Addig csak farkasszem néztek egymással gazdák és malmok.

A gazdák nagyhete csinosan folyt le; emelkedett hangulatban; de a végén csattant az ostor. A földmívelési érdekképviselőtről csinált javaslat majdnem hogy teljesen elbukott. De egyelőre csak bizottsághoz utasították. Az oka egyszerű. A kerületi kamararendszer, a melyet keresztülkorbácsolni akarták, nem ér egy hajító fát sem; de a gazdák zsebet jól meghuzza. A földjövdelem 4%-a nem is oly kis összeg. Egy gr. Andrassy Sándorra ez 10.000 frt évi kiadást jelent, és így másokra is. Egy 1000 frt adót fizető középbirtokos 40 frtot fizetne. Miért? Azt kérdezzük, miért? Semmiért. Ezt a pénzt kilopják a zsebünkől. Gare aux voleurs! Szívesen vinnénk virágot a halottnak sírjára, — de ezt nem tehetjük, mert október 21-ikén minden virágunk elfagyott. Így tehát virág nélkül könyez-zük meg.

Visszaemlékezések a berlini nemzetközi árpa- és komlókiállításra.

I.

A magyar árpát külföldi kiállításokon már ismételtelen mutatattuk be, nevezetesen Berlinben is 1894-ben, a hol versenyen kívül bemutatott sörárpánk feltűnést keltettek, elismerést arattak. Ott voltunk Bécsben is, a hol nyitrai, pozsonyi, huszti stb. árpánk a morvaországi terméknek oly konkurrenseiül bizonyultak, hogy az osztrákoknak alaposan el-

TÁRCZA.

Udvarhely megyei székelyek tanulmányi kirándulása a Brassó megyei barczasági szászoknál.

Irta: Czirmes Bálint, kir. gazdasági szaktanár.

III/a.

Felsorolt gazdasági berendezések áttanulmányozása után megtekintettük a holtövényi gazdák »tejgyűjtő csarnokát«. Ez az épület fel van szerelve vízvezetékekkel, tejvizsgáló, tejgyűjtő és tejhűtő gépekkel. A kiscsászok odahordják minden reggel 7 órakor a felesleges tejet, a személyzet átveszi és azután befuvaroztatják a 15 km. távolságra fekvő brassói »Tejgazdasági szövetkezetbe«, ahol feldolgozást, illetve értékesítést nyer. A holtövényi tejgyűjtő álló-

más, naponként 1000—1300 liter tejet szállít a brassói tejgazdasági szövetkezetbe, a 10 fillér árban és ugyanannyi lefőlözött tejet vesznek vissza takarmányozási célokra, 3 filléres árban.

Holtövényi tanulmányunk befejező részét az iskolai udvaron rendezett gépkiallítás képezte. A kiállított gépek a szász kiscsászok tulajdonát képezik, melyeket a tehetősebb gazdák privátim, a szegényebbek pedig társulva szomszédságonként vásárolnak meg. A hány czélszerű és alkalmazható gazdasági gépet a gyárilap felmutathat, azt a földmívelő portáján mind meglehet találni. A szászok gazdasági boldogulásának legfőbb rugóját a gépkultúra hatalmas felkarolása képezi. Nagy érdeklődést keltett egy 4 kerekű, farámára erősített, igen könnyen szállítható, 3 lóerős benzín motor, a mely elég nagy darálót és tömeges munkát végző tűzifavágó körfűrész tartott munkában.

Kezeléséhez 2 ember kell, a kik az egész felszerelést könnyen huzhatják egyik udvarból a másikba. A motorfelszerelés ára 3000 korona és Mayfarth és Tsa bécsi cégtől van beszerezve.

Mivel kiránduló társaságunkban több tanügyi és egyházi férfi volt, megnéztük a gépkiallítás szomszédságában levő községi iskolát és evangélikus templomot is. A 8 osztályú községi elemi iskola modern nagy épületben van elhelyezve. A közegészségügyi és pedagógiai követelményeknek minden tekintetben megfelelő intézet páros vaspadosokkal van felszerelve, külön tantermekkel, könyvtár szobával, zene teremmel és muzeummal van ellátva.

Az egyvallású lakosság nagy és szép temploma, a reformáció előtt a 15-ik században épült. A szenteket és különböző bibliai jeleneteket ábrázoló oltár, mint művészi faragvány, nagy műbecsrel bír

A MAGYAR	LEGELŐNYÖSEBB A
MEZŐGAZDÁK	GABONA
SZÖVETKEZETE UTJÁN	ÉRTÉKESÍTÉSE.
V. KER., ALKOTMÁNY-UTCZA 31. Takarmánycikkre megbízható legmegfelelőbb beszerzési forrás.	

mult a kedvük bennünket többé meghívni; azóta pusztán »Reichsausstellung«-okra szorítok. Komlóval ellenben most első ízben jelentkeztünk rendszeres versenyre, habár aránylag kevés mintával, ha elgondoljuk, hogy a versenyben résztvevő 498 komlóminta közül Magyarországra csak 77 esett. A versenyző sörárpa 681 közül ellenben 195 magyar bírálattal el.

Méltó elismerés illeti a földmivelésügyi miniszter ur berlini szaktudósítóját, Krisztinkovich Ede miniszteri tanácsost, hogy minisztere figyelmét erre a kiállításra nemcsak felhívta, hanem az iránta való érdeklődést ébren is tartotta és a magyar kiállítók érdekeit határozottan előmozdította.

Az a hatalmas és gazdag testület, melynek »Versuchs- und Lehranstalt für Brauerei« ezimű, bámulatatos fejlődést mutató alkotása ez évben üli meg fennállásának 25-ik évfordulóját, egy nemzetközi kiállítással kívánta megünnepelni, a mely eddigi kiállításainak kereteit tényleg messze túlhaladta. Annyi látni és tanulnivalót nyújtott, hogy azzal a legnyesebben illusztrálta, hogy különösen Németországban az elmélet és gyakorlat vállve'ett összműködése mily szép és egészséges gyümölcsöket ér el.

Az ünnepi hangulat, mely ezen kiállítás rendezésénél az egész vonalon érvényesült, háttérbe szorította a poroszok megszokott rideg önösségét és az elbírálást is olyan alapra helyezte, hogy a termeszettől és helyi viszonyoktól kevésbé favorizált termelők is elnyerhették törekvésciknek jutalmát. Ez alkalommal u. i. nem az országokat bocsátották országokkal versenyre, hanem csak az egyes tartományokat, illetve termelő kerületeket. Ez lehetővé tette, hogy az egyes termelők törekvései és sikerei jobban kidomborodtak, mintha a leggyengébbeknek kellett volna a legerősebbekkel versenybe bocsátkozni.

Nagyon helyes intézkedésnek bizonyult az is, hogy ez alkalommal csak német jurorok bírálták el a versenyző mintákat, természetesen a származás, vagy termelő nevének ismerete nélkül. A németek a bírálókat nagyon fényesen szokták díjazni, de aztán ki is válogatnak oly férfiakat, a kik nem szerepelni, hanem dolgozni akarnak és tudnak! Én a magyar termékeket bírált szakférfiak előtt csak kalapot emelhetek, mert ítéletüket a leg-

kisebb] részletekig szakavatottnak tapasztaltam.

A bíráló eredménye hazánkra nézve fényesebb alig lehetett, mert ha a mi elbírált 195 sörárpa mustránkat a németországi 197 és ausztriai 220 mintához viszonyítjuk, akkor kapott:

	a magyar kiállítók %-a	német kiállítók %-a	osztrák kiállítók %-a
I. díjat	5.12	5.58	5.00
II. díjat	11.79	10.65	10.91
III. díjat	23.07	23.35	20.45
Az összes minták közül díjat nyert	40.00	39.59	36.36

Ennél az eredménynél még azt is figyelembe kell vennünk, hogy az osztrákoknak, tekintettel nemzetiségi viszonyaikra, 8 tenyészkerületet engedélyezett a rendezőség, melyek mindegyike bizonyos díjak számára igényt támaszthatott, természetesen megfelelő minőség tekintetében. Nekünk ellenben 6 árpa-régióval kellett megelégednünk már azon oknál fogva is, hogy többet a neveltségű veszedelme nélkül idei természetességünkhöz képest össze sem állíthatunk volna.

Ez áll még fokozottabb mértékben a mi négy komlóregiónkra nézve, holott az osztrákoknak 8 régiót engedélyeztek. De ezen körülmény sem befolyásolta ott, hogy a magyarok aránylag több díjat kaptak, mint akár a németek, akár az osztrákok, mint ezt az alábbi kimutatás meggyőzően demonstrálja:

	magyar %	német %	osztrák %
I. díjat	5.19	5.49	4.81
II. díjat	11.68	12.63	12.04
III. díjat	24.67	18.68	21.08
Az összes kiállítók kö- zül díjat nyert	41.55	36.81	37.95

Meg kell azonban már itt jegyeznem, hogy nagy hiba volna, ha termelőink ezen fényes eredményre utalással elbiznáknak magukat, mert annak magyarázata részben azon korrekturákban kerendő, a melyeket az egyes régiókra nézve foganatosítottak, készségesen akceptálván az e tekintetben hangoztatott óhajainkat. Csak így volt lehetséges, hogy mikor mondjuk, az angolok csak 90 és 91 értékszám, a svédek 58 értékszám alapján nyertek el I. díjat, hazai termelőink közül még a legjobb

nyitraiak és pozsony megyei termelőinknek már 54—56 értékszám alapján ítélhetett oda egy I. díjat. Dr. Rodiczky Jenő.

Felelet Mándi Márton Zsigmond urnak.

Tout comprendre c'est bien pardonnez! Mivel azonban Mándi Márton Zsigmond ur engem meg nem értett, tőle alkalmasint hiába várok pardont. Ő ugyanis azt vette ki cikkemből, hogy én helytelenitem a kisgazdák fovealását, holott én a középirtokos osztály teljes negligálását nem helyeseltem és ez volt a clouja egész cikkemnek. De magam is könnyen kerülhettem volna abba a helyzetbe, hogy Mándi Márton Zsigmond urat meg nem értem, ha föl nem teszem, hogy cikkemre akart válaszolni. Ő ugyanis hol közirtokosról, hol középirtokosról, hol közirtokosságról, hol középirtokos osztályról szól egyazon vonatkozásban, a mi érthetőleg fogalomzavart idéz elő, mert tudvalevőleg a közirtokossággal, mint a hogy nem azonos a lengyel és a kengyel.

Mindezek után nem habozok ismételtelen kijelenteni, hogy én egy agrikultur állam erejét egy vagyonos, független középirtokos osztályban látom, melytől inkább várható, hogy nagyobb intelligenciát és szellemi tőkét visz a termelésbe, mint a hogyan egy társadalom is annál biztosabb alapokon nyugszik, minél nagyobb méreteket ölt benne egy vagyonos, művelt középosztály. Ezzel azonban nem üzentem hadat a kisirtokos osztálynak, még kevésbé állítottam, hogy az országnak kisirtokokra való oszlása szükségkép depekorációt von maga után. Hiszen ez, kérem, egy oly régen letárgyalt kérdés, hogy nem igen akad ma már senki, a ki ilyet állítana, főképp miután John Stuart Mill a Principles of political economy I. könyvének 9. fejezetében: Large and small farming compared részint Irországra, részint Mr. Passy nyomán az ugynevezett »flandria mezőgazdaságra« és Franciaországra nézve az ellenkezőjét kimutatta. Azonban, hogy a kisirtokos osztódás közgazdaságilag előnyös-e avagy hátrányos, ez a kérdés máig sincs eldöntve. Az irodalomban a legkiválóbb nemzetgazdák foglalkoztak e kérdéssel, tekintélyes számmal hozva fel argumentumokat pro et contra, de egyre sem akadtam, a ki a kizárólagos előnyös vagy ki-

Gyönyörű orgonaszó mellett, egy szoltárt énekeltek el és ennek elhangzása után, fáradhatatlan vezetők, Semp Mihály elnök-lelkész ur, magyar nyelven, szép imát mondott.

A sok járástól kimerült székely csapatunk most azt hitte, hogy a holtövényi kirándulás ezzel véget ért, azonban csalódott, mert egyik szász vezetőnk kiadta a jelszót: »mutassuk meg székely testvéreinknek, hogy milyen tiszteletben tartjuk halottaink emléket« és ezzel elvezettek a temetőbe.

A halál csendes birodalmát, magas kőfal és diszes vaskapu védi és veszi körül. Bent a temető körös-körül családi kriptákkal van beépítve. A mérnöki pontossággal készült, szabályos, párhuzamos és gondozott utak között, szépen ápolt szabad sírok vannak rendben elhelyezve. A gyönyörű virágerdővel ékesített temető olyan mély benyomást gyakorolt a társaságra, hogy még egyik főszolgabíránk is, az érzékenyülés hatása alatt azt mondta, hogy odamegy meghalni.

A temető közepén, az egyszerű szászöldmives hölgyek »nőegylet«-e, 12 ezer koronás szép kápolnát építtetett. A ki a községben elhal, azonnal a kápolnában felállított ravatalra szállítják, miáltal elejét veszik, ragály esetén, az esetleges fertőzésnek. A csinos

kápolnában, egyik jó orgonistánk vezetésével elénekeltek »Te benned biztunk eleitől fogva« kezdetű szoltárt, azután Semp lelkész ur könnyekig ható könyörgést mondott, mire rázendítettünk »Erős várunk nekünk az Isten« című énekre és ennek hangjai mellett távoztunk a remek szép temetőből, azon erős elhatározással szívünkben, hogy mi is buzgó apostolai leszünk a temető kultusznak és arra fogunk törekedni, hogy székelyfalvaink (hagyott temetőiben, ne legelesző állatok tapossák kedves halottaink sírját, hanem gyöngéd kezek és érző szívű emberek ültesenek oda virágokat! Mert Isten előtt kedves dolgot végzünk és önmagunkat becsüljük meg, ha elköltöztött kedves halottaink emléket kegyelettel őrizzük!

Holtövényi kirándulásunk utolsó felvonását a tornacsarnokban elfogyasztott ebéd képezte, melyen a vezető szászgazdák is nagy számban vettek részt. A zenekar ez alkalommal is tevékenyen közreműködött.

Ebédünk alatt az első felköszöntőt Demeter főszolgabíró mondotta. A látottak hatása alatt arra intette a székelyeket, hogy nem politizálni, hanem dolgozni és újra dolgozni kell, mert akkor mi is elérhetjük azt, a mit a szászgazdáknál láttunk és tapaszt-

taltunk. Nagy hatása felszólalását a holtövényi szászanyák éltetésével végezte, mint a kik lelkiismeretesen betöltik azon hivatást, a mely a nőre a fajfenntartás előmozdítása körül nehezedik. Ez megállapítható azon ténykörülményből, hogy a míg más szászvidékeken az »egyke« rendszer divik, addig a holtövényi szászcsaládok tüzhelyei körül 5—7 gyermek nevelődik a hazának.

Semp Mihály a gazdasági egylet elnöke, Demeter pohárköszöntőjére reflektálva kijelenti, hogy ő a szász nép boldogulását, előhaladását annak tulajdonítja, hogy a szászok között minden ember megteszi a kötelességét. Kiemeli, hogy ők nagy súlyt helyeznek a gyermek nevelésre, a mely kezdődik az iskola legelső osztályánál és nem ér véget még akkor sem, a mikor a felnőttek frigyét kötnek egymással. Minden család erkölcsi kötelességének tartja, hogy a feleség tagja legyen a nőegyletnek, a családapa pedig a falusi gazdakörnek. Az iskolai nevelésnél vezérelve: beoltani az ifjúságba, hogy nem egymagunkért, hanem mindnyájunkért kell élni!

Dorner kir. intéző, a barczasági kirándulás fontos közgazdasági jelentőségéről s a kormány támogatása alatt álló székelynép

Szivattyúk és Mérlegek

Különlegességi gyár:
GARVENSWERKE
Központi igazgatás:
Bécs, II., Handelsqual No. 130.
Városi mintaraktár: Garwens W.
Bécs, I., Schwarzenbergstr. 6.

zárólagos hátrányos volta mellett foglalna állást. Annál kevésbé hiszem, hogy e kérdést egy akkora cikk keretében, mint a Mándi Márton Zsigmond uré, el lehetne dönteni. Magam is csak annyit említettem per tangen-tem, hogy a kisbirtoknak előnyei mellett hátrányai is vannak, — s most már azt is hozzátesszem, hogy még pedig oly hátrányai, melyek a középbirtoknak vagy egyáltalán nincsenek, vagy legalább is a minimumra redukálódnak.

De hogy tovább kövessem Mándi Márton Zsigmond ur cikkét, igaz, hogy az ország nyugati megyéin, Sopron, Vas, Zala vármegyéken nagyon meglátszik a szomszédos Stájerország és Karinthia magas nívleun álló állattenyésztésének hatása, mint a hogyan Morva- és Csehország fejlett mezőgazdaságáé is meglátszik Pozsony, Trencsén, de különösen Nyitra megyék mezőgazdaságán. Ebből azonban általánosítani ép oly hibás indukeció, mint pl. Liptó vármegye juh-tenyésztése és a rózsahegy gyapjувásárok után mondani ki azt, hogy Magyarország a kontinens első juh-tenyésztő és gyapjutermelő állama: vagy az Amerikát megjáró hordsodi parasztlégynek angol társalgásából következtetni az ország kulturájára.

Három évet töltöttem dunántúli gazdaságban, még pedig oly ponton, hol a hazánkban divatozó csaknem valamennyi birtok-typust volt alkalom megismerni oly apró parcelláktól, minőt csak a törvény még megenged, föl a házikézelésben levő állami birtokig. Ez idő alatt szerzett tapasztalataimból csak annyit említek a cikknek megfelelőleg, hogy bizony a kisgazdaságokban nem egy helyütt látható az Inzucht, a vetőmagot is igen ritkán, majdnem sohasem frissítik, páczolás csak elvétve fordul elő, de üszög annál gyakrabban, a trágyájuk nagyon szalmás, — az pedig, hogy csak aránylag is több takarmányt vetnének, mint a középbirtokos — bármi nagyra taksálja is Mándi Márton Zsigmond ur az ambíciójukat — sajnos, nem felel meg a valóságnak. Legalább tul a Dunán nem, holott itt, mondhatom, sokkal fejlettebb a mezőgazdaság, mint az ország közepén, vagy pláne keleti felén. Azt elismerem, hogy a hol jól instruált, okszerűen művelt középbirtok van — bár csak minél több lenne — az mindig a legjobb iskolája a kisbirtokosnak. E téren is vannak tapasztalataim. De ez csak egygyel

több ek arra, hogy megteremtessenek az ily középbirtokok előfeltételei.

Sajátságos, hogy az emberek sokkal tovább maradnak meg egy-egy közhelynél vagy szállóigénél, mint azok a viszonyok, melyek annak a közhelynek vagy szállóigének megszületésénél a sage femme szerepét játszották. Persze ez kényelmes dolog, mert így legalább nem kell újabb fable convenun törni a fejüket. Így tesz Mándi Márton Zsigmond ur is, midőn a magyar középbirtokos előtt nem győzi eleget hangoztatni, hogy »dolgozni kell!« Hát kérem szépen, ezelőtt pár évtizeddel, midőn a nagy társadalmi átalakulás a mezőgazdaság terén oly viszonyokat teremtett, melybe az akkor kizárólag nemesi osztályból kikerült középbirtokos nem tudta magát beleélni, hanem továbbra is ur-paszsióinak élt, az agarászának, lónak, kártyának — mit tudom én, szépasszonykergetésnek, mikor eszem-izomot, dáridót dáridóra ült — akkor, mondom, jogosult volt annak különös hangoztatása, hogy dolgozni kell.

De azóta már csaknem a harmadik generáció él, a vér is keveredett. A mai középbirtokos már — legalább tulnyomó nagy része, pedig a maiore fit denominatio — igen dolgozik. Tapasztalatból tudom, hogy a dunántúli középbirtokos maga állítja be a vetőgépet, egész nap a határját járja, ott van a cséplésnél, kukorica-morzsolásnál — az igaz, nem zsákol. Maga készíti el a takarmányozási tabellákat, hétről-hétre ellenőrzi hizó állatainak gyarapodását, jelen van a lemészálásoknál, az üzemre, kezelésre vonatkozó terveket nem bizza senkire, hanem maga készíti. És ha nem is áll az ekeszarva mellé, ha nem is kel föl hajnalban ökreit megvakarni, azért nem lehet azt mondani, hogy nem dolgozik; legalább szerintem nem elengedhetetlen feltétele egy középbirtokos munkás gazda-létének az, hogy kérges legyen a tenyere. Azt a vádat pedig, hogy a magyar középbirtokosnak azért kell tönkre menni, mert nem tud válaszolni a munka és koldusbot között, úgy vélem, minden önértetes középbirtokos, mint igaztalan, vissza fogja utasítani.

Egy új közgazdasági teóriával is találkozom a Mándi Márton Zsigmond ur cikkében, melyet — megvallom — eddig egyetlen, sem hazai, sem külföldi nemzetgazdasági írónál sem találtam. Ő ugyanis élesen kikel az igé-

nyek ellen. Eddig az volt a közgazdák felfogása, hogy az igények a gazdasági alanyok aktivitásának előmozdítói s így a termelés tökéletesítésén közreműködnek. A kulturának is egyik főszerepét tudták be a közgazdasági életre, hogy újabb igényeket teremtsen s így a gazdasági tevékenység nehezebben jut stagnáló állapotba. A csekély igényű ruthén paraszt, ki ugyszólván csak sóhoz és petróleumhoz jut szerzés útján s egyéb igényei a saját magángazdaságában előállított termelvényekből lennek fedeztetet, hogy mily tökéletlen fokán áll a termelésnek, azt nem szükséges annak magyarázni, ki valaha közöttük járt. De fogadjuk el az új teóriát legalább pár pillanatra és redukáljuk az igényeket a minimumra, akkor is be kell látnunk, hogy ez a minimum a középbirtokosra sokkal terhesebb, mint a paraszt gazdára az ő minimuma. A társadalom megkívánja a középbirtokostól, hogy nyáron se járjon mezitláb se maga, se a családja, hogy ruházatát ne nyujtsa pusztán a len és kender, hogy gyermekeit iskoláztassa stb., mind e téren a mulasztást nem kéri számon a kisgazdától.

Hogy »haszontalanul vágyakoznak és várokoznak« a középbirtokosok az állam támogatására, azt csak az mondhatja, ki az állami segítséget el sem tudja másképp képzelni, mint — hogy egy eredeti értelmétől nagyon is eltolódott szóval éljek — subventió alakjában. Mert csak akkor volna haszontalan a vágyakozásuk, ha az állam vagy nem akarna — mi föl sem tehető — vagy nem tudna segíteni. Ez utóbbi ellenkeznek a közgazdaságtan egyik alaptételével, hogy t. i. valahol csak közgazdaságok léteznek, azoknak mindenütt az állam legfőbb patrónusa. Valjon ott, a hol 12 millió 400 ezer hektár föld kerül évenként eke alá, elégséges-e annyi gazdasági főiskola, a mennyi hazánkban van? Vagy nem hiányzik-e egy ilyen intézet épen a Duna-Tisza közén? E bajon pedig sem az egyes magángazdaságok, sem összeállva nem segíthetnek, itt egyedül az állam képes segíteni. És a ki a »jelen viszonyok« — már a mennyire idetartoznak — nem pusztán a napi lapokból, hanem az államgazdaságtan, vagy ha tetszik, államháztartástanból is ismeri, az nem lát ebben semmi lehetetlenséget.

Azt a metódust, melyet a kukacsz folytat a sajtban, őszintén megvallom Mándi Márton

tulajdonságairól beszélt, kiemeli, hogy ezen tulajdonságokat nem szabad paragon hevertetni, hanem okos nevelési eszközökkel fel kell rázni tespedéséből.

Hlatky Miklós gazdasági egyesületünk titkára, azon történelmi kapcsolatok feltárása után, a melyek a magyart a szászszal egybefűzik, a jóra való szásznépre üritte poharát.

Gálfi Kálmán főszolgabíró, szép szavakban, elismeréssel emlékezik meg azon szászközségről, a mely az ő járásához tartozik. Poharát, Hóltövény község érdemes, tisztességben megöszült főjegyzőjére üriti.

Rozsondai János székely tanító a hóltövényi gazdakör elnökét, Mikolausz György főjegyző pedig a székelyeket éltette.

E sorok írója azon melegsívű gondoskodásról beszélt, melyeket a magyar mezőgazdasági politika ez időszerinti kormányzója, a kis emberek érdekében oly üdvösen gyakorol; felsorolta azon hasznos intézkedéseket, melyeket a kirendeltség vezetője a székelység gazdasági erősítésére életbe léptetett. Végül azt indítványozta, hogy üdvözljük sürgönyileg a földmívelésügyi minisztert s a székelyföldi miniszteri kirendeltség vezetőjét.

A társaság ezen indítványt nagy lelkesedéssel fogadta el, asztalbontás közben a zenekar rázendített a »Himnuszra«, a mit a társaság lelkes énekléssel kísérve felállva köszöntött.

Jól eső érzést keltett, megható jelenet volt és nem maradt szem szárazon, amidőn szász honfitársaink, a csarnok közepén körbe állva, székely testvéreinkkel összeölkezve, a zenekar kíséretével, hazafias lelkesedéssel énekeltek el az erdélyi szászok hazafias szövegű szép dallamu himnusát.

Azok, a kik ennek a lélekelő és feledhetetlen jelenetnek részesei és tanúi voltak, okulhattak, hogy mi módon lehet e honnak félrevezetett, félre ismert, idegen polgárait a magyar állam-eszme hü alattvalóivá tenni!

Bucsat véve hóltövényi szász gazdatársainktól, utunk Feketealomközségbe vezetett.

A Hóltövényitől-Feketealomig vezető országút mindkét oldalán, jókarban tartott, nagy terjedelmű, elsőrendű legelő terület. Ezen legelőn kor és nem szerint, különkülön csoportokba osztott, szebbnél szebb gulyák kolompólása tölti be a tájat. Az okszerűen kezelt legelő buja növényzete s a rajta élő állatok kinézése elámulja, hogy ott a

legelő kulturára és a legelésző állatok által elhullatott értékes sok trágya felhasználására nagy súly van fektetve. Az értékes szép legelőt a Barcza yize hasítja át. Az alkalmasabb területek mesterséges öntözésre vannak berendezve. Az állatok egy része éjjel is kint tartózkodik és ezeknek befogadására, illetve az eső és hideg ellen való megvédésére, egy hatalmas nagy istálló van a legelőn felépítve.

A mi székely vármegyékben is a miniszteri kirendeltség fáradozása és áldozatkészsége folytán, igen sok községben van folyamathan a legelők feljavítása. A kik ebben az irányban is, a székelyföldi kirendeltségnek munkatársai vagyunk, állandóan tapasztaljuk, hogy népünk nemtörődőmsége és a gazdasági haladás iránti érzékellenessége miatt milyen sok nehézségekkel jár ezen a téren is eredményt elérni, felmutatni. Barczasági utunkban tehát alkalom nyílt látni és reá mutatni arra, hogy szorgalommal, munkával, gazdasági szakértelemmel és sok jóakarattal, minő gazdasági eredményeket képes egy életre való népfaj, minden kormány támogatás nélkül, kizárólag a maga erejével, elérni és felmutatni!

(Folytatjuk.)

Ganz és Társa, Hofherr és Schrantz felsőmagyarországi vezérképviselői.

! Takarmány kamra berendezések járgány-, gőz- és motorhajtásra; szecsavágók, répavágók, darálók, stb. !
! Gözekealkatrészek, gözekevasak, kormányok, acél- és fém-alkatrészek, gözekeodronykötelek. !
! Kazánkovácsmunkák, új tüzszekevények. Malomberendezések. Diesel-, szivógáz-, benzin-motorok. !

! SZILÁGYI ÉS DISKANT GÉPGYÁRA, MISKOLCZ. !

Pontos kiszolgálás!

Zsigmond urnak, nem ismerem. Annyit azonban megjegyzek, hogy az ember gyorsvonaton száguldva is többet lát, ha nyitva a szeme és néz, mintha teszem kocsin vagy akár ökröszekeken haladva is — bóbiskol. Vagyis nem az alkalmatosság a fő, hanem az akarat.

Végül csak azt akarom kijelenteni — ne hogy azt méltóztassék gondolni, hogy pro domo beszélek — hogy én nem vagyok sem kis-, sem középbirtokos. Csak mint közgazdasági tanulmányokkal foglalkozó magyar embert érdekel a magyar középbirtokos osztály ügye s így az »elfogultság és részrehajlás« gyanuja velem szemben egy percig sem állhat meg.

Ezzel a polemiát részemről befejezettnek tartom.

Tarcsali T. Lajos.

»Rétmivelés«.

Minden talajon vannak növények, melyek idővel gyepet képeznek, vagy a gyepképződéshez nagyban hozzájárulnak. Ezek közül néhányat felemlitek, u. m.

Anthanis arvensis, Vio'la tricolor, Festuca rubra, Vicia Gracea, Vicia sepium, Poa pratensis, Trifolium repens stb. Vannak emberek is, kik azt hiszik, hogy egy szántóföld, mely el van gazosodva, legalkalmasabb volna rétet létesítésére, mert ottan a fű magától vadon fejlődött. Ezek téves nézetek vannak, mert az elvetett jó takarmány-növények elgazosodott talajon nem diszlenek és azon talajon a vadon nőtt fűfélék és gazok: Poa trivialis, Holcus lanatus, Agropyrum repens, Romunculus acris stb. a nem elég hőtermő és tápgazdag fűfélékhez tartoznak, oly rétek termése mindig gyenge.

Első teendő legyen a rétet létesítésénél, hogy a talaj gazmentes legyen, hogy a mag jól csírázzon és a növények gyorsan fejlődjenek, a talaj kellő előkészítésére és trágyázására van szükség.

Elővetemények. Bizonyos okoknál fogva a kapás növények legjobb elővetemények műrétek létesítésénél, miután a talajt gazmentesen, porhanyóan és trágyázottan hagyjuk hátra. A legalkalmasabb elővetemény mégis a burgonya; mert korán őszzel letakarítható és még ugyanakkor a talaj kellőképpen előkészíthető.

A gabonafélék előveteményül nem ajánlhatók, miután a talajt rendszeren elgazosodva és megcserepesedve hagyják hátra és nem is trágyáztatnak oly erősen. Azért, ha mégis akarunk gabonafélék után tavasszal fűmagot vetni, úgy azonnal aratás után a tarlót buktassuk. Mihelyt a buktatás után a gaznövények kihajtanak, akkor alapos fogasolás következik, később pedig megtrágyázása és a trágya alászántása.

Trágyázás: Egy másik feltétel a rétek létesítésénél a trágyázás, még pedig az előveteménynek és közvetlen a fűmag elvetése előtt is, miután réteknél később alapos trágyázás nem adható, csak fejtrágyázás; a fejtrágyázás pedig sohasem pótolhatja a rendszeres trágyázást, miután a káli vagy foszforsav és az organikus anyagok nem kerülnek mélyebben a talajba. Ez okból a rétet létesítése előtt erős istálló-

trágyázást adunk; tanácsos volna azonkívül a vetés előtt foszforsav trágyát is a talajba juttatni, még pedig (250—300 kg. mennyiségben) thomassalakot, melyet vagy őszzel, vagy pedig tavasszal a szántásra szórunk.

(Lásd: Cserhádi: Műtrágyák okszerű alkalmazását).

Talajelőkészítés: A rétet létesítése előtt a talaj kellőképpen, szóval mélyen műveltessek. A mély művelés különösen mély fekvésű, kötött talajoknál ajánlatos, miáltal a növények fejlődése előmozdítatik. A mélyen művelt talajon a terméshozamok biztosabbak, mint sekélyebben művelt talajon. Nedves időjárás alkalmával a felesleges víz a talaj lazaságánál fogva mélyebbre jut a talajba; a növény gyökerei is mélyebbre terjednek és tartós szárazságnál a növények ellentállóbbak, mert a felső rétegben a nedvesség ugyan kiapad, de a mélyebb rétegekben mégis annyi nedvesség van, a mennyi a növények továbbfejlődésére szükséges. Azért mély művelésnél mindig óvatossak legyünk, mert ha az altalaj rossz minőségű, akkor ne hozzuk azt a feltalajra. A talaj mindig őszzel készíttessék elő rétetnek (jól mélyen alászántva), azért tavasszal ne mulasztuk el azt újból megszántani, mert a talaj összeomlott. A gyökérrészek felszedendők, szóval a talaj kertileg legyen művelve.

A növények kiválasztása. Fődolog a műrétek létesítésénél a növények szakszerű kiválasztása; a mag tisztasága és csíráképessége. Sohasem szabad magkereskedésekből már kevert fűmagot beszerezni, mert az rendszeren a legrosszabb fűfélékből áll. A ki nem ismeri a takarmány-növényeket az a takarmány okszerű termelését nem is üzheti. Legjobb, ha a gazda minden fűmagot külön szerez be és maga keveri azokat össze.

Allandó rétek létesítésénél három növénycsoport ajánlható, még pedig: a takarmányfüvek, a herefélék és a gyógyfüvek.

A takarmányfüvek legyenek évelők, mint pl. a francia perje, olasz perje, angol perje, dactylis glomerata stb. stb.

A herefélék — u. m. vöröshere, luczerna és baltaczim — a nélkül is évelő növények, azért is ajánlatosak a rétek létesítésénél.

A gyógynövények között említésre méltók: a kömény, tápértéke nem nagy; Achillea millefolium a rétet létesítésénél igen ajánlható. Poterium sanguisorba L. baltaczim-magban található; azután a Centaurea Jacea stb.

A vetés ideje a tavasz, még pedig áprilistól május végéig. Lehet védnövényvel, vagy a nélkül elvetni a fűmagvakat. Mégis legjobb védnövényvel vetni azt, még pedig zöld takarmánnyal, zabbal. Ha a zab a 20 cm. magasságot elérte, úgy levágandó; a zab esetleg még egyszer megnő, ebben az esetben újból levágandó (akkor már a füvek és herefélék is megnőttek) szeptember utolsó felében még egy harmadik kaszálást adhat és így teljesen szép kifejlődött gyepet kaptunk.

Az első évben ne járjunk marhákkal, vagy szekerekkel a réten.

A műrétek ápolása: Tavasszal, mielőtt a talaj megszikkadt, a rétet meg kell hengerezni, lazább talajoknál őszzel is szükséges a hengerezés. (Ez értendő az új rétekre).

Később pedig, ha trágyázni akarunk akkor sohase használunk trágyalét, hanem inkább istállótrágyát vagy műtrágyát. Az előbbeni őszzel szórando el vékonyan, mely különösen exponált helyeken alkalmazható, miután a gyepet megvédi a fagyoktól.

Az istállótrágya a fűfélék fejlődését, a műtrágya ellenben a herefélék fejlődését mozditja elő.

Ha később azt látjuk, hogy a gyep ritkul, úgy iparkodjunk azt utánvetéssel pótolni. Az utánvetés rendszeren a széna betakarítása után, illetve az első kaszálás után történjék.

Az eljárás a következő: a vetés előtt a rétet alaposan megfogasoltatik, hogy az elvetett fűmag földdel keveredjék. Az elvetés után czélszerű lesz azt meghengerezni. A fogasolás mindig eső után történjék, a vetésre legjobban ajánlható a Dactylis glomerata.

A rendszeres vetésnek fele magja (vetőmag) szórando az utánvetésnél.

Lehet azonban az utánvetést a természetre is bízni, ha t. i. a fű csak akkor kaszáltatik, ha magja érett, mert akkor a kaszálásnál a mag a földre hull, de ez a pótlás csak egyoldalú és nem biztos, azonkívül a széna értékéből is veszít.

Igen ajánlatos az utánvetésnél a rétet vékonyan, komposzttal meghinteni.

A természetes rétek ápolása rendszeren a gaz irtására, bő termő és tápdus növények szaporítására, a trágyázására és a nedvesség fenntartására irányítottassék.

A rétek trágyázása: a rétek trágyázásánál rendszeren két irányban hibáznak, vagy gyengén vagy nem is trágyáztatnak. A rétek trágyázására alkalmazhatók: az istállótrágya, trágyalé, komposzt, fahamu és a műtrágya.

Miután pedig az istállótrágya, trágyalé, komposzt és a fahamu igen kivételes gazdaságban jut a rétet számára, a felhozott okokból a rétek trágyázására a műtrágya-féléket kell alkalmazni, mert az okszerűen alkalmazott műtrágyával sok és jó minőségű szénához juthatunk.

A kísérletek bebizonyították, hogy a legtöbb réte a legjobb trágya a kálifoszát, csak káliban bővelkedő réteken hagyható el a kálitrágya. A műtrágya mindig őszzel szórando el.

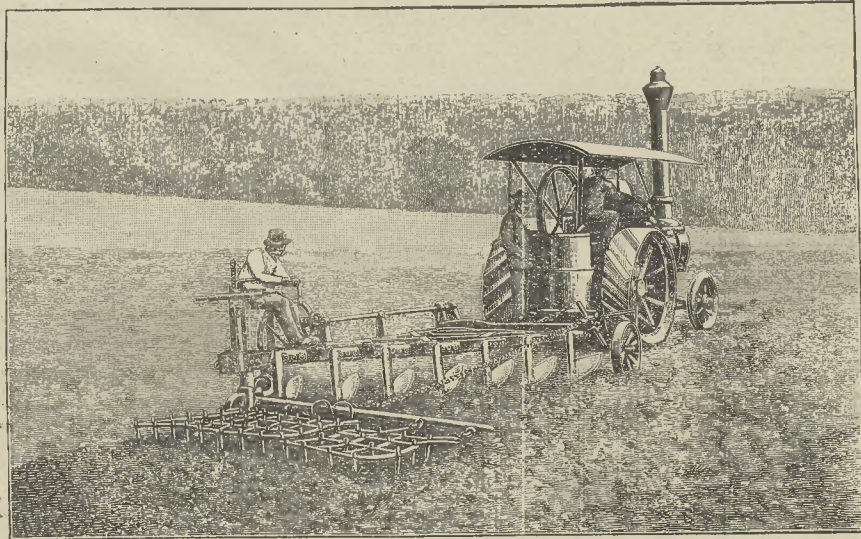
Még pedig a legelső trágyázásnál 200 kg. szuperfoszfát, 250—300 kg. thomassalak közt holdankint.

A rétek fogasolása: minden réten található gaz növények, melyek a jó takarmány-növények fejlődésére rossz befolyással vannak, ilyen: Poa trivialis, Asuga reptans, Veronica, Romunculus reptus. Ezek rendszeren a talaj felületét megkerégesítik, mely alatt a talaj meg-savanyodik és ennek következtében a moha képződik.

Azért szükséges a fogasolás, ezáltal a talaj felülete meglazul és a növények újból jobban fejlődhetnek.

Azért nincs mondva, hogy minden rétet fogasoltassék, csak ott, a hol a moha és a többi gyomnövények elszaporodtak, ajánlatos a fogasolás.

Azonban száraz réteken és könnyű talajokon ne fogasoltassunk, hanem inkább trágyázunk. A fogasolás mindig tavasszal (április

UJ!

UJ!

UJ!

Egygéprendszerű gőszántás.

(Egy ölet fogó 7 vasu ekével.)

Csekély befektetés. Olcsó üzem.

Tökéletes munka.

Referenciák az egész országból kívánatra rendelkezésre állnak.

Egyedüli gyártója:

Első Magyar Gazdasági Gépgyár R. T.

Budapest, VI., Váci-ut 19. szám.

LEGJOBBAK a resiczai ekék, LOSONCZI vetőgépek és KALMÁR-féle rosták.

KIVÁNATRA SZIVESEN KÜLDÜNK ÁRJEGYZÉKET.

A MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE, BUDAPEST

V., VÁCZI-KÖRUT 32.

hóban történjék. A fogas után rendszeren mindig tövisborona adassék, azáltal a vakondtúrások is elsimíttatnak.

A rétek feljavítása. Lehet a rétet, ha már nagyon mohás (laza talajon) az ugynevezett »Amrasz«-féle rétboronával javítani.

Kártékony állatok: A rétnak is vannak számtalan rovarellenségei. A legkártékonyabb a cserebogár álczája. Ezek pusztítására legalkalmasabb az ugynevezett U. Ammann-féle rétkultivátor (egy nehéz hengerből áll, mely után körülbelül 30 késalaku gyalu van), a rétet vagdalják. A vakondokat legjobb fogókkal pusztítani. Az egereket Sacharinnal vagy pedig szénkéneggel, esetleg legeltetéssel is. A réten előforduló hangya-rakások ősszel megkapáltassanak és télen által úgy hagyandók, miáltal a hangyák elpusztulnak.

Dolezsálek Róbert.

KÖNYVISMERTETÉS.

Tejgazdaság. Tejtermelés. Tejkezelés. Irták Jászberényi András (m. kir. gazdasági akadémiai rk. tanára és Szász Ferencz, gazdatiszt. Ára 2 korona. Kiadta az erdélyi gazdasági egyesület könyvkiadó-vállalata.)

A jól berendezett tejgazdaságok száma nagyon megnövekedett hazánkban az utolsó 10 év alatt és a jól jövedelmező tejszövetkezetek nem remélt mértékben megszorodtak, főként a tejgazdasági felügyelőség üdvös közreműködése, a földmívelésügyi minisztérium jól számító támogatása segítségével. Ennek a két körülménynek tulajdonítható, hogy szarvasmarha tenyésztőink ma már jól tudják, miszerint a szarvasmarha tenyésztésnek a tejgazdaság a legjövődolmozóbb haszonvételi módja a legtöbb esetben, és hogy a tejgazdasági üzem segítségével sikerül legbiztosabban az egész mezőgazdasági üzletet felvirágoztatni és biztosan jövedelmező alapra fektetni. A tapasztalás bizonyítja továbbá, hogy a tejgazdaság révén tanulja meg a kisgazdaság és a nagyobb birtok tulajdonosa is leghamarább a rendet és a takarékosagot, tehát azokat az eredményeket, melyek leghathatósabb elősegítői, elengedhetetlen feltételei a vagyonosodásnak.

Mindezek szemelött tartásával határozta el az erdélyi gazdasági egyesület könyvkiadó-vállalata, hogy hozzájáruljon a tejgazdasági ügy előmozdításának országos jelentőségű munkájához és megbizta Jászberényi Andrást, a kolozsvári gazdasági akadémia gazdasági intézőjét és Szász Ferencz gazdatisztet a »Tejgazdaság« megírására.

A »Tejgazdaság« a könyvkiadó-vállalat 55-ik

füzete gyanánt jelent meg, a szöveg közé nyomtatott 20 képpel ellátva. A 110 oldalra terjedő füzet címe és alább közlendő tartalomjegyzéke bizonyítja, hogy nem öleli át az egész tejgazdaságot, hanem csak a tejtermelési és tejkezelési részét. Egy következő füzetre vár tehát a feladat a tejértékesítést, a vajkészítést és sajtkészítést tárgyalni. Hasznossá teszi a füzetet az a rész, mely behatóan foglalkozik a tejszövetkezetekkel, azok szervezésére adott oktatást és működésüket ismertetve, ugyszintén közölve egy tejeladási szerződést.

Szakirodalmunkban határozottan hiányzott egy ilyen olcsó és a tejszövetkezetek közönségének oktatására is szánt könyv. Az erdélyi gazdasági egyesület könyvkiadó-vállalatának 55-ik füzeté tehát valóban hézagpótló, az írók dicséretre méltó munkát végeztek a füzet megírásával.

Az érdeklődők tájékoztatására ide igtatom a füzet tartalomjegyzékét:

1. Tejelő állatok beszerzésénél és tenyésztésénél figyelembe veendő szabályok. 2. Fejőstehenek nevelése, gondozása és takarmányozása. 3. A tőgy, a tejképződés és a fejés. 4. A tej összetétele, kémiai és fizikai tulajdonságai. 5. Tejhibák. 6. A tej kezelése. 7. A tej tartóssá tétele. 8. A kefir elkészítése. 9. Jégellátás. 10. Tejvizsgálat. 11. A tej útján terjedhető állati és emberi fertőző betegségek. 12. Gyermektej készítése. 13. A tejszövetkezetek. 14. Tejeladási szerződések.

Megrendelhető 2 korona beküldésével az erdélyi gazdasági egyesület könyvkiadó-vállalatánál: Erdélyi Bank Kolozsvár és az Athenaeumnál Budapesten.

K. Sz.

KÉRDÉSEK ÉS FEJELETEK.

Kérdés. *Muraközi csődör.*

Módomban lenne arabs félvér kanczaim fedeztetésére muraközi csődört használni. Nehézebb ígás lovakra óhajtanék így szert tenni. Milyen eredményre számíthatók? Czélszerű-e megállni a félvéreknél avagy tovább menni a háromnegyed vérbe és még tovább? *M. O.*

Kérdés. *Tengeri vagy korpa.*

Cinquantino kukoriczámért ígérnek 8 frtot, novemberi szállításra. A finom buzakorpát 6 frtéért kaphatom. Tehenek, növendék marhák és jármás marhák etetésénél, zsebemre nézve mi előnyösebb? Hogy ha a kukoriczát daráltatom és fölletetem, vagy ha eladom és korpát veszek rajta? *K. J.*

Kérdés. *Tárcsás darálók.*

Mily tapasztalást tettek gazdatársaim a különféle tárcsás darálókkal. Én mondhatom,

hogy nem vagyok megelégedve velük. A tárcsák gyorsan kopnak; s a munkaképesség csekély? Talán csak én nem értek hozzá, avagy így van az másoknál is? *M. G.*

Kérdés. *A szárított répaszelet értéke.*

6 frt 20 krért ígérnek nekem szárított répaszeletet. Mit mondanak gazdatársaim. Megér-e az ennyi pénzt? *L. Zs.*

Felelet. *Berni tehenészet felállítására című kérdésre.*

Berni tehenészetet létesíteni, bár a szó szoros értelemben vett bernit csak hazánkban lehet beszerezni, nagyon nehéz, mert a berni tenyésztők csak bikákat szoktak eladni, a teheneket, üszöket megtartják, mert ezzel szaporítják a tenyészetek egyedeit.

Legkiválóbb két tenyészetünk, a gróf Hunyady József kéthelyi, sáári, faluszemesi tenyészete és gróf Hoyos Miksa németladi (ezelőtt Pusztá-Kamuton volt Békés megyében) tenyészete mindkettő Somogy megyében. Berni bikát tenyészczélra legjobb e két hely valamelyikéről beszerezni, mert ezekben eredeti import után származó egyedek vannak. Teheneket ez idő szerint 2 drbot Faluszemesen, 1 drbot Kéthely (Somogy megye) lehet venni a gazdatisztektnél, azonkívül beszerezhető még egynéhány darab Hertelendy Ferencz főrend lesenczetomai (Zala megye) tenyészeteiből, üszöket gróf Hoyos Miksa németladi tenyészeteiből. Hazai nevesebb berni tenyésztőink a már fent említett gróf Hunyady József és gróf Hoyos Miksa tenyésztőkön kívül gróf Hunyady László, Ürmény (Nyitra megye); Bossáuyi Lajos, Szécs (Nyitra m.); gróf Csekonics Endre, Zombolya (Torontál m.); gróf Wenckheim Frigyes, Ókigyós (Békés m.); gróf Andrásy Sándor, Harvizsa (Zemplén m.); csiktapolczai László László, Zapusnyák (Hunyad m.); Kralovánszky Kálmán, Seprős (Arad m.); pannonhalmi Szt.-Benedek rend, Hecse (Győr m.); Eckstein Fülöp, Boldar (Krassó-Szörény m.); Rakovszky Géza, Kocsócz (Trencsén m.); Boér Olivér, Hidvégh (Háromszék m.); Vásárhelyi István, Hidvég (Szilágy m.); gróf Almássy Dénes, Kétegyháza (Békés m.); Pállfy Dénes, Kobátfalva; gróf Zichy Aladár, Vajta (Fehér m.); Tallián Béla, Magyarkanizsa; gróf Béli Ferencz, Mezőmehes.

Tessék ezekhez fordulni. A fejési próbák szerint az évi tejhozam 2500—2800—3500 liter egyedenként.

Részletesebb adatok: »Tanulmány a berni szarvasmarháról« című munkában. Megrendelhető a Gazdasági Lapoknál.

Dr. Kukuljevic József.

Arankamentes lóhere- és luczernamagért
100 kilónkint 10 koronával magasabb árt fizetek a napi árnál, ab vidéki állomás átvéve és kifizetve.

Ajánlatot és 10 kilós mintát utánvétellel kér, az eladó mennyiség közlésével
MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir. udvari magkereskedése
BUDAPEST.

REKORD DRILL

a legjobb páros soru vetőgép.

LOSONCZI GYÁRTMÁNY!

LOSONCZI GYÁRTMÁNY!

Kívánatra szívesen küldünk árjegyzéket.

A magy. kir. államvasutak gépgyárának vezérigazgatója
Budapest, V., Váci-körut 32.

Felelet. *Hagymarothadás* című kérdésre.

Kérdőnek, dacára hogy száraz az esztendő, dughagymával nevelt hagymái elrohadtak. Ennek nem lehet más oka, csak az, hogy friss trágyába ültette. A hagyma soha se kerüljön friss trágyába, hanem a kerti forgóban mindig a trágyát követő évben jöjjön sorra.

Felelet. *Mit tegyek megfagyott répával* című kérdésre.

Két mód volna a fagyott répa megmentésére. Egyik a megszáritás szárító gépeken, — de ez nálunk még nincs elterjedve. Nincsenek ehhez való aszaló berendezéseink. A másik a bevermelés. A répát gyorsan ki kell szedni a földből és levelestől vagy a nélkül meg kell aprítani s polyvával vagy más aprózott száraz anyaggal verembe taposni. Így a répának egy része a fermentatio miatt kárba vész ugyan, — de a zöme megmenthető. A répa aprózásra kitűnőek a Clayton és Schuttleworth-féle répaüzök, melyekkel gőzhajtással 3—4 waggon répát is meg lehet egy nap alatt aprítani. A munkával sietni kell, mert ha a fagyos répára lágy idő következik, csakhamar rothad és elpusztul.

Felelet. *Napraforgó mag beszerzése* című kérdésre.

A napraforgó mag bő beszerzési forrásai Nagy-Károlyban, de Szatmáron is vannak. Kérdésttevő forduljon a Szatmáron megjelenő »Magyar Gazda« című lap szerkesztőségéhez, nemkülönben, ha vetőmag szükségeltetik, a Mauthner Ödön céghez (Budapest, VII., Rottenbiller-utca), a kik kiváló minőségű vetőmaggal szolgálhatnak. Az ár e takarmányszűk esztendőben igen változó. Az ár növekedésben van és e miatt a beszerzés vagy később fogantatandó.

Felelet. *Hidak pótlása cement átereszekkel* című kérdésre.

A cement átereszeket a vasuti töltéseknél kezdték használni, — most már látjuk alkalmazni némely törvényhatósági és viczinális utakon. Előnyük, hogy örökösök. Hogy drágák-e vagy nem, arról meggyőződhetik kérdező, ha a Melocco vagy Walla cement részvénytársaságtól, árjegyzéket kér és számitásait ennek alapján megteszi.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utányomási jog fentartva.

Kéziratokat a Szerkesztőség nem ad vissza.

Telefon: 623.

TARTALOM.

	Lap
Károlyi Sándor gróf szobra	761
Szemle. — Y.	762
Tárcza. Udvarhely megyei székelyek tanulmányi kirándulása a Brassó megyei barczasági szászoknál. — Czirmes Bálint	762
Visszaemlékezések a berlini nemzetközi árpa- és korniókiállításra. — Dr. Rodiczky Jenő	762
Felelet Mándi Márton Zsigmond urnak. — Tarczali T. Lajos „Rétmivélés“. — Dolezsálek Róbert	764
Könyvismertetés	765
Tejgazdaság. K. Sz.	766
Kérdések és feleletek	766
Kérdések: Muraközi esődör. M. O. — Tengeri vagy korpa. K. J. — Tárcsás darálók. M. G. — A szárított répaszelet értéke. L. Zs.	
Feleletek: Berni tehenészet felállítás. Dr. Kukuljevic József. — Hagymarothadás. P. — Mit tegyek megfagyott répával. P. — Napraforgómag beszerzése. X. — Hidak pótlása cement átereszekkel. D.	
Hírek	767

HIREK.

Időjárás Jásznagykunszolnok megyében. Gazdasági állapotunk csak a régi, változatlan száraz. A mult heti fagyos napok váltakozva havas esővel a tenyészetet a vetésekben elő nem mozdította, sőt az 5 celsiusig terjedő fagy mindent leperzselt és a kintlévő répának is ártott. A legtöbbje nem lesz eltartható. Az alig néhány milis két ízben is esett csapadék a talajnedvességen mit sem változtatott. A föld száraz maradt. Az elvetett búzák meg sem mozdulhatnak kikelés tekintetéből. Az elvetett mag ott silylódik a földben, mindenféle pusztulásnak kitéve. Szántani vető alá is csak nagy igaerő vonással lehet a talaj szárazsága miatt. A vetés pedig hantos; a melyben már előreláthatólag a buza majd valamikor, ha megáznék is rosszul, ritkán fog kelni. Az őszi munkálattal ma-holnap a legtöbbben végeznek, de mi lesz a tavaszi alá való szántással! mert nem lehet tavaszi alá a földet kellő mélyen megszántani, ez pedig nagy hiba és hitvány lesz. Ez évben is, csak az őszi szántásba vetett tavasziak adtak valamilyen termést. Jásznagykunszolnok megye, 1908. október 29.

Személyi hir. *Cselkó István.* A gazdasági szakoktatást egy sokáig pótolhatatlan veszteség érte folyó hó 2-ától kezdve. Nyugdíjba ment a nagy magyar takarmányozó, a mai gazdák szeretett »Pista«-bácsija 40 évi tanári működés után a m. kir. földmivelésügyi miniszter teljes elismerése mellett.

A kik hallgatói voltunk, kik remek szép előadását, melyen soha egy fölösleges szót, de rövid magyaros előadását hallgattuk, még

nem hittük, hogy a fenyő egyenes, ősz szákkalú jó Pista bácsink meg fog válni tanszékétől, ott fogja hagyni, talán jó ideig méltó utód nélkül, azt a katedrát, melyet szakember ő előtte annyi szaktudással nem töltött be eddig.

Pejhedző ajakkal foglalta el 1869-ben a magyaróvári felső gazdasági tanintézetet az állattenyésztési tanszék katedráját s 40 év múlva a sok változást szenvedett öreg akadémia-tól válik meg őszbe borult fejjel. Több gazda nemzedéket nevelt, kikbe lelke egész melegével ohajtotta volna beleönteni azt a tudást, melyet ő sok évi tapasztalatai alatt nem kis fáradsággal szerzett.

De volt tanítványai hálásak is érte s elismerésükül rajongó szeretetükkel halmozták el a puritán jellemű, egyszerű életű tudós professzorukat,

Cselkó István (cselko-lehotai) Zombolyán (Torontál vármegyében) 1847. ápr. 20-án született, hol atyja gróf Csekonicznál gazdaságtiszt volt. Középiskolai tanulmányai befejezése után a keszthelyi gazd. felső tanintézetet végezte, melynek befejezése után a zombolyai uradalomba ment vissza segéd-tisztnek. Ezen állásából nevezték ki 1869-ben a magyaróvári gazd. felső tanintézethez segéd-tanárná s ilyen minőségben működött 1874-ig a mikor is egy évi tanulmányutra Münchenbe küldetett ki, hol az állatorvosi tanintézetet végezte el. 1875-től kezdve azután mint állattenyésztéstan rendes tanára működött egészen a folyó tanévig.

Felhívjuk

a t. cz. gazdaközönség figyelmét a

budapesti

gyapju-aukcziókra,

melyek idei második sorozata f. é. szeptember hó 30-án veszi kezdetét.

Az aukcziókra felküldött és „Gyapju-árverések Magyar Általános Hitelbank, Budapest, Dunaparti teherpályaudvar“ címzett gyapjuküldemények a M. Á. V. összes vonalaín tetemes díjkedvezményben, valamint ingyen raktározásban részesülnek. Bejelentéseket elfogad és mindennemű felvilágosítással szolgál:

Magyar Általános Hitelbank

Áruosztály — Gyapjuárverések

Budapest, V., Nádor-utca 12. sz.

Arankamentes

vagy legalább

arankamentesíthető

Kisarankás

LÖHETŐ

és
LUCERNA-

magot

vásárol

a legmagasabb árakon

HALDEK

magnagykereskedése, József főherceg ő cs. és kir. tansége udvari szállítója

Budapest, V., Bálvány-utca 6. szám.

Irodalmilag sokáig értékes műveket hagy hátra. Az egész külföld ismerte nevét s gazdasági kongresszusokon a takarmányozás s állattenyésztési szakon mint előadó működött s tünt ki.

A csak nemrég megjelent takarmányozástana, a »Köztelek« ugyan-e rovatának vezetője sok maradandó értékes tanácsok jelentek meg tőle. S most mikor megválik tanszékétől tapasztalatai összeségének szüredekeképpen kiadta azt a munkát, melyet már oly régen várt tőle a magyar gazdaközönség, a »Szarvasmarhatenyésztést«.

Nem hisszük, hogy ez mintegy hattyu dal volna szeretett tanárunktól, visszavonulásában nem felejtí el szeretett szakát s engedje reménylenünk, hogy szaktudását »cripte ment« fogja hagyni nevelt tanítványainak.

A pihenni vágyó Pista bácsink óhaja beteljesült, nyugdíjba ment miniszteri elismeréssel. Kisütött a nap, de ez a napsugár olyan, mely nem hozott meleget...! Adjunk hát mi melegebbet, kísérjük el katedrájától csendes otthonában rajongó szeretettel s ez a szeretett melegebb, mert hivatalos színeze nem, de őszinte tanítványai kebeléből, mondhatnám a magyar gazdaközönség kebeléből fakadt, kik kívánják, hogy tartsa meg s áldja meg a Mindenható egészséggel s erővel, az emberi kor végső határáig a magyar nemzet öröme.

Egy szaktanár kitüntetése külföldön. Ezüst éremmel tüntette ki a berlini nemzetközi komló- és sörárpakiállítás bíráló-bizottsága Csérer Lajos állami komlótermelési szaktanárt tudományos munkálataiért és statisztikai táblázataiért, melyeken hazánk komlótermésének tíz éves fejlődését mutatja be. Egy mintagyűjteményben az 1907—8-iki komlóműtrágyázási kísérletek eredményeit állította ki 40 ládikában, 10 ládikában pedig hazai sörgyárakból szerzett 1906-iki komlómintákat dolgozott föl botanikai elemzésekkel, annak igazolására, hogy a behozott komló sem mind cseh komló. Egy fénykép-albumban pedig hazai komlósorkertek s művelések képeit nézegették érdeklődéssel a nemzetközi látogatók.

Hymenhir. Dolezsalek Róbert lapunk t. munkatársa, gazdasági intéző, november hó 7-én tartja esküvőjét Ófutakon Wiligorszky Irma urhölgygyel. Szíves gratulációkat küldjük a frigyre lépő párnak.

Károlyi Emléklapok czímmel diszes füzet jelent meg, melyet a Károlyi szoborbizottság megbízásából Buday Barna szerkesztett. Kiadja a »Patria« irodalmi részvénytársaság Budapest, Üllői-ut 25.) A füzet tartalma Bárd Miklós ódájával kezdődik, melyet a szobor előtt szavaltak el. Azután következik »Ki volt Károlyi Sándor? Károlyi jellemzése Buday Barnától. Azután gróf Károlyi tevékenységének vázolója. S végül emléksorok. A füzet illusztrálva van gr. Károlynak nagyon sikerült arcképével, és szobrának fénykép felvételével stb. Diszes szép füzet s így nemcsak érdekes tartalmával, de irányával is kellemsen hat.

A gazdasági egyesületi titkárok nyugdíj-ügye. A gazdasági egyesületi titkárok nyugdíjügyének rendezését tárgyalta a Közletken egybeült titkári értekezlet Rubinek Gyula, az O.M.G.E. igazgatójának elnöklésével. Ugyane tárgyban már tavaly is volt értekezlet, a mely megbizta Jeszenszky Pált, a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének ügyvezető-igazgatóját, hogy a vármegyei gazdasági egyesületi titkárok részére nyugdíj-alapszabály-tervezetet dolgozzon ki, a mennyiben a titkárok maguk is hajlandók a nyugdíj-alap létesítéséhez, illetve a nyugdíjbiztosításhoz hozzájárulni. A most megtartott titkári értekezlet a Jeszenszky Pál által dolgozott alapszabálytervezetet egyhanguan elfogadta. E tervezet értelmében minden állásban lévő gazdasági egyesületi titkár beléphet hivatalban töltött szolgálati éveinek beszámításával a nyugdíj jogosultak sorába, ha negyvenedik életévét be nem töltötte. Az agkori teljes nyugdíjat, a mely a törzsfizetés 100 százaléka, negyven betöltött szolgálati év állapítja meg. A nyugdíjintézmény megalakulásakor azonban minden gazdasági egyesületi titkár, illetve tisztviselő, tekintet nélkül korára, tagja lehet a nyugdíjintézménynek. Az agkori nyugdíj biz-

tosításon kívül az alapszabály-tervezet rokkantsági, továbbá özvegyi nyugdíjat is állapít meg, tervez e mellett nevelési járulékot is. A kérdéssel foglalkozni fog az O.M.G.E. igazgatóválasztmánya, illetve a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtó-bizottsága is, a mely a gazdasági testületeknek a nyugdíjhoz való hozzájárulásának elvi kérdését fogja eldönteni.

A szeszmonopolium Németországban. Sydow államtitkár kidolgozta szeszmonopolium-tervezetét, a melyet a legközelebbi napokban nyilvánosságra hoznak. Egy berlini lap közli a tervezet lényegesebb intézkedéseit. A javaslat szerint a közvetítő kereskedelem monopoliumát akarják behozni. A birodalom megveszi az árut a szeszfőzőktől s meghatározott áron maga adja el a fogyasztónak. A szeszadó így körülbelül száz millió márkával többet fog jövedelmezni. Az első tíz esztendőben kárpótlást fognak fizetni a szeszfőzőknek. A szeszfőzőknek fizetendő ár meg fog felelni körülbelül az összes költségnek. A délnémet szeszfőzők különállását azzal kártalanítják, hogy a bevásárlási árhoz pótlékot esatolnak. Ez a pótlék hektoliterenként hét márkát fog kitenni. A szeszközpontnak és a gyáraknak hivatalnokai, melyek az üzemet megszüntetik, bizonyos kártalanítást fognak kapni, a mely megfelel évi fizetésük háromszorosának.

A Fertő-tó lecsapolása. A Fertő-tó érdekeltisége a legutóbb Ruszton gyűlést tartott, melyen tiltakoztak a Fertő-tó lecsapolása ellen, mely tiltakozásuk megokolását Töpler Kálmán soproni polgármester memorandumban hozta Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter tudomására. A miniszter most Sopron polgármesteréhez intézett leiratában sükségesnek jelzi a Fertő vidékének vízügyi rendezését, melynek érdekében megtartandó értekezletre maga részéről Kvassay Jenő miniszteri tanácsost, Józsa László osztálytanácsost, Cserhádi Sándor nyugalmazott gazdasági akadémiai tanárt és Kosinszky Viktor szőlőszeti felügyelőt küldötte ki. Leiratában egyúttal közli a miniszter, hogy ugyanez értekezletre a Rábaszabályozó társulat is meghívandó lesz.

Gyümölcs- és veteménykiállítás. A Nagymási Gazdakör gyümölcs- és veteménykiállítást rendezett. A kiállítást nagy érdeklődő közönség jelenlétében Páska Zoltán fűszolgabíró nyitotta meg egy szakszerű beszéd kíséretében, ki egyúttal tolmácsolta a kiállítás védnökének Dózsa Endre alispán üdvözlését. A bíráló-bizottság Siko Kanut gazdaköri elnökle alatt működővén, a következőket tüntette ki elismerő oklevéllel: Kosa János (Kispetri), Vince János, Papp Antal, Korpos Márton, Varga Mihály Márton, Kain Lajos, Sáfár István (Pikó), Fazekas Ferencz, Antal Géza (Kispetri), Pálfi Tivadarné, Varga Mihály István, Bogdán-testvérek (Nagypetri), Csürös József ev. ref. lelkész, Ürmösi József, Gáspár Tamás, Józsa Samu (Nagypetri), Wéber Ede (Középlak), Lowrity F. (Hidalmás), Sombory Lajosné (Nagysombor), Sombory Lajos, Papp Valér g. k. lelkész (Czold). Első díjat kaptak: Debreczeni Gy. Márton, ifj. Szilágyi István, Kosa Jánosné. Második díjat kaptak: Fazekas Kupás János, Kosztin János, Varga I. Márton (Sütő), Józsa Samuné, Korpos Mártonné, Szilágyi István (Sári). Harmadik díjat nyertek: Sáfár István (Pikó), Fazekas Ferenczné, Papp Valérné (Czold), Babos Alexáné, Roska Remus (Tamásfalva), ifj. Borbély Márton, Strancz György, Müller József, Tihanyi Albert, Csizmadia Márton, Gál Kis János (Nagypetri), ifj. Vargapál Márton. A díjakat nem pénzben, de kerti eszközökben adták ki. A kiállítás folyamán szakértekezlet tartott Páska Zoltán fűszolgabíró elnökle alatt, melyen a Nagymási völgyében követendő gyümölcstermelési irányokat s teendőket beszéltek meg.

Gazdasági gépbemutató. A gazdaközönség már régóta szükségét érzi olyan talajmívelő eszköznek, mely a gőz- vagy motórikus erő fölhasználásával a drága fogatos erőt pótolhatná, vagy annak szükségességét legalább is a minimumra leszállíthatná. A Gömörmegeyi Gazdasági Egyesület gyakorlati próbát rendeztetett a napokban Bánrévén Serényi Béla gróf uradalmában. A szántógép bemutatóján

résztvettek Gömörmegeyének földbirtokosai, de igen sokan Borsodból, Nógrádból, Hevesből, Szabolcsból és Zemplénből. A bemutató jól sikerült. A gép munkájával mindenki meg volt elégedve. A középmeley szántást egy héttagu ekével végezte a gép s naponta 10—12 m. holdat könnyen megszánt. A 10—12 hüvelyes mély szántásra 5 tagu ekét használnak, melyet 12 hüvelyk mélyre leeresztve, könnyen vontatott a gép. Bemutatták azt is, hogy lejtős talajon is képes dolgozni. A gépet szántáson kívül cséplőgép hajtására és vontatásra, illetve fuvarozásra is föl lehet használni. Vontatásnál 100—150 métermázsa terhet is elbir, s óránként 5—6 kilométer utat megtesz.

Takarmányszállítási kedvezmény. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter ma értesítette a Sopronvármegyei Gazdasági Egyesületet, hogy a kereskedelemügyi miniszter közbenjárására a következő vasutttársaságok is hajlandók a takarmányinségben levő kisgazdák számára kedvezményes áron szállítani a takarmányt: szamosvölgyi, mohács—pécsi, kassa-oderbergi, győr—sopron—ebenfurti és az aradi egyesült vasuttrészvénytársaságok az összes vonalaikon.

Vetőmagtenyésztő-intézet. Darányi földmívelésügyi miniszter állami vetőmagtenyésztési intézet felállítását határozta el. A vetőmagtermelésének és jó minőségű vetőmag terjesztésének előmozdítása nemcsak a szakköröknek, de a gazdaközönségnek is régi kívánságát képezi, s ennek létesítése érdekében a gazdasági szervezetek is már több ízben tettek előterjesztéseket. A mai gazdasági rendszer mellett mutatkozó s ki nem elégítő terméseredmények, a művészi módok javítása mellett csak a megfelelő jó minőségű vetőmagvak terjesztésével emelhetők, mert a termés eredménye nagyrésztben a vetőmagvak minőségétől függ. A vetőmagnak nemcsak rendszeres termelésére, de nemesítésére és tenyésztésére van szükség. Maga ez oly különös eljárásokat igényel, hogy ezt magántermelő kellő utmutatások nélkül vezetni nem képes s sikerrel csak úgy folytathatja, ha erre hivatott és felszerelt szakintézmény irányítására támaszkodik. E téren, amint a külföldi példák is mutatják, eredmények csak a vetőmagtermelés szervezésével s e célra szolgáló intézmény létesítésével érhetők el, a mely intézmény nemcsak a vetőmagtermeléssel foglalkozó gazdák irányítását végzi, de egyúttal a tenyésztést és termelést felkarolja s az e téren felmerülő s nagyobb tudományos kétszültséget és megfelelő felszereléseket igénylő vizsgálatokat, tanulmányokat is végez.

A földmívelésügyi miniszter által összegyűjtött és eladó szűlas takarmányok IV-ik kimutatása lapjaink e számának melléklete gyanánt jelenik meg s ezt olvasóink és gazdáink szíves figyelmébe ajánljuk.

Készaru-tőzsde 1908. okt. hó 30-án.

Fajta	Hektoliterenkinti súly kilogrammban	100 kilogramm készpénz ára Budapestben		Hektoliterenkinti súly kilogrammban	100 kilogramm készpénz ára Budapestben	
		Kor.-tól	Kor.-ig		Kor.-tól	Kor.-ig
Buza:						
Tiszavidéki	75	—	—	79	24.60	25.10
"	76	23.90	24.35	80	24.90	25.35
"	77	24.20	24.50	81	25. —	25.50
"	78	24.30	24.65	—	—	—
Fehérmegyei	75	—	—	79	24.40	24.85
"	76	23.70	24.15	80	24.60	25.05
"	77	24. —	24.30	81	—	—
"	78	24.10	24.45	—	—	—
Pestvidéki	75	—	—	79	24.45	24.90
"	76	23.75	24.25	80	24.65	25.10
"	77	24.05	24.35	81	—	—
"	78	24.15	24.50	—	—	—
Bánsági	75	—	—	79	24.60	25.05
"	76	23.80	24.35	80	24.80	25.35
"	77	24.20	24.50	81	25. —	25.50
"	78	24.30	24.65	—	—	—
Bácskai	75	—	—	79	24.60	25.10
"	76	23.80	24.35	80	24.80	25.35
"	77	24.20	24.50	81	—	—
"	78	24.30	24.65	—	—	—
Rozs elsőrendű (uj)					19.90	20.05
" középminőségű (uj)					19.70	19.85
Árpa takarmányáru, elsőrendű					16.05	16.20
" másodrendű					15.70	15.95
Köles					—	—
Zab elsőrendű (uj)					16.85	17.15
" középminőségű (uj)					16.35	16.65
Tengeri belföldi román v. bolgár					17.80	18. —
Repzékáposzta					—	—

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Ordódy Lajos.**

Vetőmagvak.

(Mauthner Ödön tudósítása.)

Luczernamag forgalmának helyzete a múlt héthez képest annyiban változott, hogy az erősebb kínálat az ár hanyatlását okozta. Ha pedig nem jelentkezik vevőként a külföld a legközelebbi idő alatt akkor föltehető, hogy a lanyha irányzat még fokozódni fog. A vöröslóheremag ára a lefolyt héten fenn bírta magát tartani, ebből azonban a piacnak akárcsak a legközelebbi jövőben leendő alakulására következtetéseket levonni, tévedés volna. Azon körülmény dacára, hogy Franciaország jelenleg olyan árakat jegyez, melyek esetleg lehetővé tehetnének az onnan való behozatalt, még nagyon távol vagyunk attól, hogy a behozatal tényévé válhat. Magyarország termése jól betakarult, Francia-, Cseh- és Morvaország bő termése folytán kivitel aligha fog bekövetkezni és ennek folytán alacsony árakkal kell az idén számolnunk. Nyulszapuka-magnak csak finom

minőségét méltatták figyelemre. Bükköny irányzata szilárd és a belfogyasztás kénytelen lesz a múlt év adó áraknál magasabbakat fizetni. Fűmagvak árai változatlanok. A perjemagvak árainak emelkedése gyanút kelt és tartózkodásra int.

Jegyzések nyers árúért 100 kilogrammonként:

Luczerna világos szemű	118—133	»
Luczerna barnás szemű	108—113	»
Vörös lóhere természetű aranka-mentes	135—145	»
Vörös lóhere, mely az arankától megtisztítható	125—135	»
Vörös lóhere nagy arankás	110—115	»
Biborhere	43—36	»
Baltaczim	40—42	»

Szesz.

Szilárd irányzat uralkodott e hétnek elején, de a hét végén a nagyobb kínálat és olcsóbb kontigens

nyerszeszjegyzések folytán a forgalom megcsappant és az árak valamivel olcsóbban zárultak.

Elkelt finomított szesz adózva 181—181.50 adózatlanul 62—62.50 K nagyban. Vidéki finomított campányarut valamivel olcsóbban jegyezték.

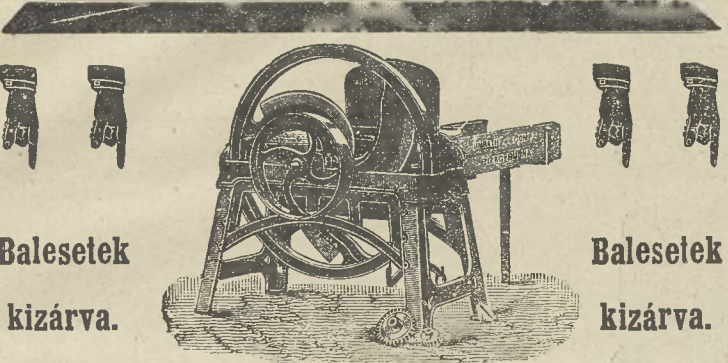
Élesztőszesz adózva 180—180.50 K adózatlanul 61—61.50 K kelt el.

Denaturált szesz 51—52 K hordóval együtt kötésre. Mezőgazdasági szeszgyárak kontingens nyerszeszt fix árban 56—57 kor. jegyzésen alól 2—2.50 K ajánlottak Exkontingens szesz olcsóbb.

Budapest a kontingens nyerszesz ára 59—60 korona.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva	181—181.50	K
Finomított szesz adózatlan	62—62.50	»
Élesztőszesz adózva	180—180.50	»
Élesztőszesz adózatlan	61—61.50	»
Nyerszesz adózva	178.50—179—	»
Denaturált szesz	51—52—	»

Balesetek kizárva.

Balesetek kizárva.

Minden nagyságban.
Szecskavágók,
Répavágók,
Darálómalmok,
Gőzölőkészülékek.

Kis- és nagyjártók részére.

UMRATH és TSA
BUDAPEST, V., Váci-körút 60.

Gőzeséplőkészletek 12 HP-ig. Ipari mozdonyok 200 HP-ig.

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltványtelepek

NAGYENYED-FA
forduljon minden érdeklődő, ki sulyt fektet l. fajtisza anyagra.

Gyümölcsfák
disz- és kerítésnövények stb.
Nemes szilvacsemetékben nagy készlet
Szőlőoltványok európai, amerikai
sima és gyökeres vesszők.
— Árjegyzéket ingyen küld: —

ÁGYBAVIZELÉS.
Azonnali szabadulásért jótállás. Felvilágosítás díjtalan. Kor és nem megadóndó. Fényes köszönőlevelek. — Orvosilag ajánlva.
„SANITAS” INTÉZET
VELBURG P. 166. Bayern.

Istálló-mennyezetek
tökéletes páramentesítése,
medves falak
gyökere és szárazzátétele, szab. „KOSMOS” hornyolt aszfaltlemezzel
Kitűnően bevált.
FELVILÁGOSÍTÁST AD:
GREIF ANTAL, mérnök,
Budapest, VIII., Sajótróma-utca 10.
(TELEFON.) (TELEFON.)

Ákác, juhar és sofora
1—2 éves csemete, sorfának alkalmas 2—3 méter magas jegegye-, nyár- és gledicsia-fát, bor és csemege szőlővesszőt, asztali és pecsénye 6- és uj borokat, kisebb és nagyobb mennyiségben állandóan elad Liptay Jenő pazonyi (Szabolcs m.) szőlőtelepe Nyiregyházán.

Kocsigyártás.
Budapesti kovacs- és kocsigyártó-
ipartestület védnöksége alatt álló
Köcsi Árucarnok Szövetkezet
BUDAPEST, VII. kerület, Rákóczi-ut 72. szám.
Magyarország legnagyobb kocsiraktára.

RAPID közli műtrágya-szóró készülék.
Ezen **műtrágyaszóró-készülék**
Fischl V. gazdasági intéző ur szak-szerű kísérletezés után találta fel. — A régi szokásos **kézi szórással szemben előnye**, hogy a munkás **kezét és ruháját nem támadja meg**; a használatban levő nagy gépekkel szemben előnye az **olcsó ár**, egyszerű kezelés s hogy **egy ember naponként 7—8 holdat**, vetélésben haladva, kényelmesen beszórhat. A beállítható szórókanál által az **elszórandó mennyiség pontosan szabályozható**. Ára Budapesten darabonként **60.— K.** Bővebb felvilágosítással szívesen szolgálunk.
WEISZ JAKAB
a szabadkai műtrágya-gyár képviselője
Budapest, V., Lipót-körút 7.

BÁRDOS és BRACHFELD
műszaki és villamossági vállalat
BUDAPEST
VI., Gyár-utca 23. szám.
Villamossági osztály:
Villamos világítási és erőátviteli telepek, kastélyok, gazdaságok, gyárak, malmok, fűrésztelepek és községek részére.
Ajánlat ingyen és bérmentve.

Vétel és kölcsön, új és egyszer használt, kartellen kívüli

burgonya-
mag-
gabona-
fászen-
gyapju-
ZSÁK
kaszal-
repeze-
behordási-
rostaalj-
waggon-
PONYVA

NAGEL ADOLF
Budapest, Arany János-utca 10.
„HUNGARIA” kettős kézi kerektelek fűvelgel, aratógép zsinetek, szőlőkötöző fonal, kötéláru, zsák-zsineg, lopokróc. — Zsák- és ponyvagyar. Kölesintézet. Vétel, eladás és cserélés. — Sürgöny-cím: Nagela Budapest. — Vidéki telefon 35—92.

Wohanka-féle nyersolaj-motorok és lokomobilok
nem benzinnel hajtattak, tehát a pénzügyőri ellenőrzés, adómentes benzinnel kénytelenítése stb. nem szükséges.

Üzemköltségek: a motor nagyságához képest óránként és lóerőnként 2 1/4—1 1/2 fillér SZAVATOSSÁG mellett. Rendkívül csendes és egyenletes járasuak, tehát minden üzemre alkalmasak. Nincsenek szelepek, sem gyújtócső, sem lámpa, tehát tűzveszély és robbanás kizárva.

»»»»» Kimerítő felvilágosítást ingyen és bérmentve ad

Wohanka és Társa Budapest, VI., Váci-körút 76.
Hazai gyártmány.

A marosszentkirályi

(Maros-Vásárhely mellett)

m. e. 100 katasztr. hold terjedelmű szőlőoltvány-telep,

ebben 30 hold amerikai anyatelep, megfelelő helyiségekkel és előhajtatóval felszerelve; a telepen 4 kövű új lisztelő gőzmalom, urilak és park, **1908. november 9-ikén Marosvásárhelyt** a telekkönyvi hatóságnál nyilvános árverésen el fog adatni.

Tájékoztatót szerezhető:

Agár takarékpénztár r.-társ.-nál
Maros-Vásárhelyt.

Pályázati hirdetmény.

A sopronmegyei gazdasági egyesület az 1909. évi január hó 1-én elfoglalandó

segédtitkári állásra

ezennel pályázatot hirdet, amely állásra gazdasági akadémiát, vagy tanintézetet jó sikerrel végzetek pályázhatnak. A bizonyítvány-másolatokkal felszerelt pályázati kérvények **f. évi november 15-ig** a sopronmegyei gazdasági egyesülethez, Sopronba küldendők. A német nyelv tudása okvetlenül szükséges. Előnyben részesül azoknak a pályázata, akik gazdasági gyakorlatot tudnak igazolni és a szőlőszetben gyakorlatilag is képzettek. Az állás javadalmazása évi 1200 korona fizetés és 480 korona laktér; kiküldések esetén a szabályszerű uti- és napidíjilletmények

GŐZEKÉK,

gőz uti hengerek és uti mozdonyok

cséplőgépek hajtására, az osztrák bánya- és kohóművek társaság vasműveiből.

A készülékek választását illetőleg mezőgazdasági szak-tanáccsal készséggel szolgálunk.

Szíves megkeresések **Zentral Direction der Oesterreichischen Berg- u. Hüttenwerks Gesellschaft, Teschen, Osztrák-Szilézia, vagy: az osztrák bánya- és kohászati társaság magyarországi képviselőjéhez, Mayer Pál főhercegi felügyelő, Budapest, VIII., József-utca 16-18. kéretnek.**

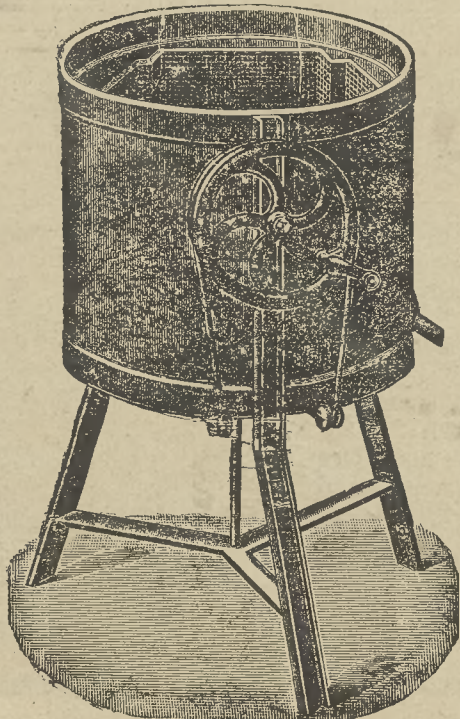
Méhészetben szükségelt

összes eszközöket

„Henze“-féle robbanásmentes háztartásikannákat, raktári és szállító edényeket, irott és préselt fölirati táblákat s mindenféle bádogárut gyárt a Magyar fémlémez-
ipar részvénytárs.

BUDAPEST,

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-
UT 57-59. SZÁM.

VALÓ-

di francia különlegességek (gummi és halhólyag, ugy-szintén összes női óvszerek) F. Berguerand fils leghirnevesebb párisi gyárostól legelőnyösebben beszerezhetők

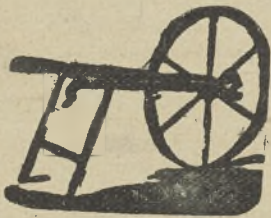
POLGÁR SÁNDOR-nál
BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 50. szám.

Részletes képes árjegyzék ingyen.

Ezen hirdetés beküldése esetén 15% engedmény. Kivágott a „Gazdasági Lapok“-ból.

Világhírű szabadalom 18 államban

Stádel-Torkos földmérő-taliga kapható Stádel gépgyárban, Győrött

Magyar Erdész

erdészeti és vadászati szaklap

Szerkeszti és kiadja
IMECSFALVI IMECS BÉLA
Borsod-Apátfalván.

Előfizetési ár:

Egész évre. . . 14 korona.

Miután az előző sok millió korona nyeresémet fizettünk ki sorsjátékban nagyrabecsült vevőinknek, a most befejezett utolsó 22. sorsjátékban ismét szerencsénk volt nagyrabecsült vevőinket sok több más főnyeresémen kívül a következő nagy nyereségekkel meglepni és pedig:

200.000

koronával a 38236. sz. sorsjegyre

25.000 koronával a 34345. számra

80.000

koronával a 91433. sz. sorsjegyre

25.000 koronával a 123580. számra

40.000

koronával a 107374. sz. sorsjegyre

20.000 koronával az 57078. számra

15.000 koronával a 107364. számra

Kisérelje meg tehát szerencsésjét nálunk!

Könnyen meglehet, hogy Ön is nemsokára azon ezrek közé fog tartozni, akik nálunk nagy nyereseményhez jutottak.

Az I. osztályú sorsjegyek árai:

Egész sorsj. 12 K. Fél sorsj. 6 K. Negyed sorsj. 3 K. Nyolczad sorsj. 1.50 K.

Huzás már november 19. és 21-én.

Török A. és Társa Bankház r.-t. BUDAPESTEN.

Központ: Szervita-tér 3/f. Török-palota.

Teréz-körut 46. szám. FIÓKOK Váci-körut 4. szám.

A lovak, szarvasmarhák, sertések, juhok, szőval az összes háziállatok erősítésére, edzésére, azok egészségének épségben tartására a

Brázay KINCSEM-FLUID

KINCSEM-SZESZ

minden gazdaságban és állattenyésztésben

nélkülözhetetlen.

Felülmulja a hasonló célra szolgáló külföldi szereket, mert a leghatásosabb s legjobb minőségű kipróbált anyagokból készül.

Használatban van minden jelentékenyebb gazdaságban, állami és magánmésben, katonai-, polgári- és versenyistállóban.

Kapható: gyógytár-, drogéria- és fűszerüzletekben, vagy közvetlenül a készítő:

Brázay Kálmán czégnél Budapesten.

1 üveg ára **2.50 kor.**, 12 üveg ingyen csomagolás és bérmentes szállítással **24 kor.**

MAGYAR LÁNCZKUT- ÉS GÉPGYÁR

RACK G. ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VII., THÖKÖLY-UT 133/b.

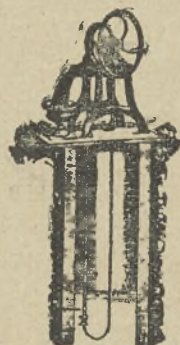
Telefon: 95-37. — Sürgőnyezim: Lánczkutgyár Budapest Thökölyut.

LÁNCZKUTAK

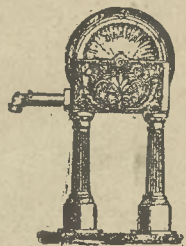
a legmodernebb javított szerkezettel, csövek rézből, láncz ozinezett acézből. — Gummi könnyen kicserélhető.

Minden mélységre alkalmas.

Nagy munkaképesség. Könnyű járás.

HUNGARIA
nyitott lánczkut

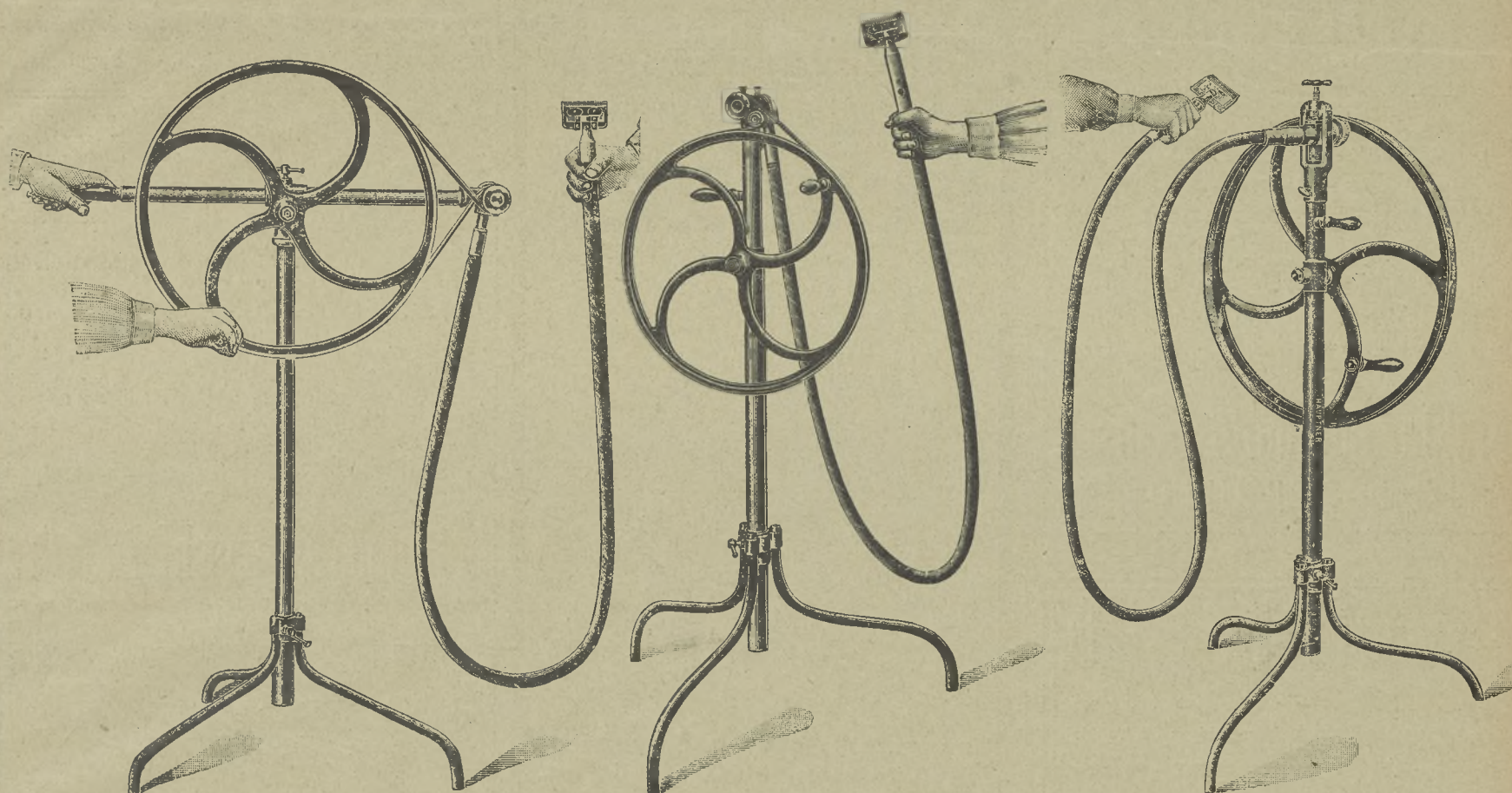
DIANA
zárt lánczkut

Minden gazda tudja,

hogy a rendszeres és alapos nyírás egyik főtenyezője háziállataink fejlődésének. A test anyagcseréje előmozdittatik, az étvágy fokozódik s az állat örömeinkre gyarapodik. A lovak munkabírása nagyobbodik, közérzetük élénkebb s a tehenek bizonyíthatólag több tejet adnak. E nyírógépekkel a nyírás **játszva** oly alaposan elvégezhető, mint ahogy kézzel még megközelítőleg sem lehet.

Minden gyakorlatlan ember képes e nyírógéppel egy lovat vagy szarvasmarhát körülbelül 10—12 perc alatt a legtökéletesebben megnyírni.

A Hauptner-nyírógépek emellett rendkívüli munkaképességükkel, tartóságuk, egyszerű szerkezetük s könnyű kezelhetőségükkel tűnnek ki a többi gyártmányu nyírógépek fölött. Más silányabb reklámáruval össze nem tévesztendő.

8555. sz.

8565. sz.

8570. sz.

8550. sz. Eredeti Hauptner-nyírógép 30 cm. átm. lendkerék, 1 1/2 m. hajlékony spiráltengelyvel, kenderfőmlőben, kis könnyű forgatható állvánnyal, teljes felszereléssel, 1 nyíróollóval. — K 76.—
8555. sz. Erősebb kivite'ben, 52 cm. átm. lendkerék, 2 m. spiráltengelyvel, fogaskerékáttétellel, teljes felszereléssel, 1 nyíróollóval. — K 107.—

8565. sz. Kitűnő Hauptner-nyírógép leghasználatosabb modell. A legtökéletesebben szabályozható s könnyen hordozható állvánnyal, összecusukható háromlábbal, 52 cm. átm. lendkerékkel, szíjhajtásra, 2 m. hosszú spiráltengelyvel bőrtömlőben, tengelytartóval s precíziós fogantyúval, összes kellékeivel, 2 nyíróollóval. — K 132.—

8570. sz. Legújabb javított modellű Hauptner-nyírógép. **Dörzshajtásu, zajtalan működésű.** Széles szabályozható állvánnyal, összehajtható háromlábbal, 62 cm. átm. lendkerékkel s 2 m. bőrtömlős spiráltengelyvel. Kiválóan gyorsanjáró, erősen szerkesztett, nagy üzemi képességű gép. Tengelytartó s precíziós fogantyúval, összes kellékeivel, 2 nyíróollóval. — K 168.—

E nyírógépek rendszeren ló- és szarvasmarhanyírásra szolgáló nyíróollóval szállítatnak. Juhnyírásra kérjük a megrendelésnél külön felemlíteni.

Árak budapesti raktárunkból ládába csomagolva készpénzfizetés mellett értendőnek. Kimerítő használati utasítást minden géphez csatolunk.

GEITNER ÉS RAUSCH BUDAPEST,
VI., Andrásy-ut 8/K.

„Thermos“

„Thermos“

Nem igényel
tűz—jeget

Tart forró
és hideget

„Thermos“

„Thermos“

A „Thermos“

palaczkok nélkülözhetetlenek vadászatokon, kirándulásokon, turisták, gyaloglók, gazdák, betegek, gyermekek stb.-nek, mivel a beleöntött

**hideget — hidegen,
meleget — melegen**

jég, tűz, vegyszerek s minden előkészület nélkül sokáig ugyanazon hőfokon tartják.

„Record“ palaczkok ára japano-burkolatban nikkal kupakkal 1/2 l. K 12.—, 1 l. K 21.—

más kivitelben külön árlap szerint.

Főraktár Geittner és Rausch
czégnél, Budapest, VI., Andrassy-ut 8/K.

Játszi könnyü

és rendkívül takarékos a mosás a John-féle

házi gőzmosógéppel.

Kérjen T árjegyzéket.

Geittner és Rausch

Budapest, VI., Andrassy-ut 8/K.

Nagy méreg

ha a fejés közben a tehén farkával csapdos, a fejt zavarja, a tejbe piszkot szór, pedig egyszerűen segíthetünk rajta, ha a szab.

Tehénfaroktartó-

val a tehén farkát a lábához odarögzítjük, így azután

ÉLVEZET

lesz a fejés s a tehén nyugodtsága folytán több tejet is ad.

Pillanat alatt fel- és lekapcsolható.

Minden tehénre illik.

Ára darabonként K 2-20. Mintadarabot K 2-80 beküldése ellenében (levélbélyegeken is) bérmentve küldünk.

Geittner és Rausch

Budapest, VI., Andrassy-ut 8/K.

Gróf Teleki-féle keltetőgép

melegvizfűtésre, a legújabb s legjobban bevált egyszerű szerkezetű gép 130 tojásra K 130.—
Az összes baromfityesztési cikkekéről szóló „U“ nagy árjegyzékünk ingyen és bérmentve. Sok újdonság!

Geittner és Rausch Budapest, VI., Andrassy-ut 8/K.

Egyetleney

gazda ne mulassza el állatállományához mielőbb beszerezni a VASS-féle vakaróivet.

Gyors fejlődés. Egészséges, járványmentes állomány!

1. sz. sertéseknek K 5.—
3. sz. nagy állatoknak K 10.—
Felvilágosítással készséggel szolgál.

Geittner és Rausch Budapest, VI., Andrassy-ut 8/K.

Állatjelzésekre legcélszerűbbek

az országos törzskönyvi bizottság által elfogadott szegcselhető „Crotalia“ füljelzők. A fülből ki nem hull.

100 drb ára sorszámozva s bettivel ellátva K 20.—
Lyukasztó s szegcselőfogó hozzá K 17.—

Geittner és Rausch Budapest, VI., Andrassy-ut 8/K.

Fontos !!

A háztartási vajköpülövel bárki 6-8 perc alatt édes tejből is vaját köpülhet.

Ára:
1 2 3 4 lit. ürtart.
5.— 7.— 9.— 12.— korona

Geittner és Rauschnál

Budapest, VI., Andrassy-ut 8/K.

KEMNA-féle szabadalmazott forrógőz-ekemozdonyok.

A gőzmozdonyépítés keletkezése óta a legnagyobb haladást az utolsó 10 évben a gőztulhevítés alkalmazása által érték el.

A gőztulhevítésnek a gőzmozdonyépítésben való alkalmazására a Kassel melletti wilhelmshöhe-i magánmérnök, Schmidt Vilmos mérnökdoktor találmányai voltak kizárólag uttörők, aki is már a kilenczvenes évek elején a legnagyobb sikerrel használt forrógőzt a helyhez kötött (stabil) gőzgépipítésben.

A gőztulhevítés legmagasabb tökéletességét és ezzel a gőzmozdonyüzemben való általános alkalmazását Schmidt dr. zseniális találmánya a füstcső-tulhevitőkben érte el és annak kiváló sajátosságaiért az a tény kezkesedik, hogy vele az utolsó 4—5 évben 3400-nál több vasuti gőzmozdonyt szereltek fel.

A vasuti gőzmozdonyoknál elért, meglepően kedvező eredmények indították a Kemna J. céget arra, hogy behatóbban foglalkozzék annak a gőzeke-mozdony-kazánoknál leendő alkalmazásával is, melyek úgy szerkezetükre, mint munkájuk módjára nézve legközelebbi rokonságban vannak a vasuti gőzmozdonyokkal.

Az első ilyen kivitelű mozdonyokkal végzett kísérletek épp oly meglepően kedvezők voltak, mint a vasuti gőzmozdonyoknál és teljesen kétségtelenné tették a tulhevítésnek a gőzekemozdonyoknál való előnyös alkalmazását.

Miután pedig a Kemna J. cég felismerte e berendezésnek a gőzekre nézve nagy becsét, nem sajnált semmi költséget, hogy a vonatkozó szabadalomra a gyártás jogát, mely itt épp úgy, mint a vasuti gőzmozdonyoknál, egyedül lehet kérdés tárgya, mint annak kizárólagos gyártója megszerezze s ennek megtörténte után összes gőzekegépeit a forrógőz lényének megfelelőleg újból szerkesztve, azokat immár ezzel a tulhevitő-szerkezettel szereli fel.

A tulhevített, vagyis forrógőz általános magyarázata.

A tulhevített gőz, vagyis a forrógőz egy szintelen gáz, melytől meleget lehet elvonni, míg telített gőzzé válik a nélkül, hogy e mellett csak részben is sűrűsödés állna be. A kazánban nyert gőz „nedvesgőz“, viz és gőz keveréke, mely a kazántól a hengerhez vezető útján, főleg azonban magában a hengerben, vízzé sűrűsödik.

E sűrűsödéstől és ama víztől, melyet a nedvesgőz magával ragad, a gőz munkabírásának igen tetemes részét, és pedig mintegy 25—50%-át elveszti.

Ha a nedvesgőzt ismét hevítjük, mielőtt az a hengerben felhasználtatik, akkor még a benne levő víztartalom is gőzzé változik. Az ekként nyert ugynevezett forrógőz, melynek hősege legalább 300 fok, többé még tetemes lehülés mellett sem sűrűsödhet. Ugy hat tehát, mint a tiszta gáz s így a hengerben annak teljes kiterjeszhetőségét kihasználjuk.

A tulhevítés térfogatnagobbodást okoz, mely 300 fokos gőzhőség és 8 légköri tulnyomás mellett mintegy 32·6%-ot tesz, vagyis 1 kg. 8 légköri nyomású gőz telített állapotban 217 litert tölt meg, 300 fokos tulhevítés mellett ellenben 288 litert. Ezenkívül, mint már megjegyeztük, a nedves gőznél a sűrűsödés folytán ismét 25% veszteség áll elő s így 1 kg. nedvesgőz csak 163 litert tölt meg, holott a forrógőz 288 litert.

Ezzel be van bizonyítva, hogy nedvesgőzből mennyivel nagyobb sulymennyiség szükséges a henger megtöltéséhez, mint a forrógőzből.

A fennírt körülmény folytán a tulhevitőkészülékkel ellátott kazánnak 40—60%-kal magasabb lesz a munkabírása, tehát képes egy 40—60%-kal erősebb gépet táplálni. Éppen ebben van a mozgógépeknél a forrógőz sok s rendkívüli nagy, jelentőséges kitünőbb voltának egyike, mert sulynagobbodás nélkül a munkateljesítés tetemesen emelkedik, nem tekintve a nagy szén- és vízmegtakarítást.

A Kemna-féle szabadalmazott forrógőzekegépeknél 40—50 százaléknyi szén- és vízmegtakarítást értek el.

A Kemna-féle szabadalmazott forrógőzekegépek különös előnyei.

A forrógőz használata a gőzekegépek eddigi szerkezetét teljesen megváltoztatta. A sokoldalú tapasztalatok alapján, melyeket a forrógőz feltalálása és értékesítése körül szereztek, a Kemna J.-cég semmi költséget és fáradságot nem kimélt, hogy gépeit a forrógőz igényeinek megfelelőleg szerkessze. Éppen ebben következtek el sokan lényeges hibákat, amennyiben forrógőz-berendezéseket oly gépekben építettek, melyek nedvesgőz számára voltak szerkesztve. A kedvezőtlen eredmények, melyeknek így szükségkép be kellett következniök, éveken át hátráltatták a forrógőz további elterjedését.

Továbbá kezdettől fogva azt a célt tartotta a Kemna J. cég szem előtt, hogy a forrógőz alkalmazásánál csakis oly szerkezetet válasszon, mely a gőzekegépekhez valóban igen alkalmas és amely lehetővé teszi a gőznek tényleg magas tulhevítését.

Több cég nevezi gőzekegépeit ugyancsak forrógőzekegépeknek, holott ama gépek csak ugynevezett gőzsűrítővel bírnak. Ez képes ugyan a nedvesgőzt, mely 10 légköri nyomásnál 183 fokot ér el, 20—30%-kal, tehát legfeljebb 210 fokra felmelegíteni, de hijával van azoknak a gazdaságos előnyöknek, melyeket a forrógőz 300 fokot meghaladó hőség mellett nyújt.

Midőn a Kemna J. cég forrógőzekegépeit egészen újra szerkesztette, lehetőleg alkalmazkodott ama messzemenő tapasztalatokhoz, melyeket a tulhevitőrendszerű vasuti gőzmozdonyoknál az utolsó évek folyamán szereztek. Ezenkívül első sorban felhasználta azokat a több évtizedes gyakorlati tapasztalatokat, melyekre a gőzekeüzemben támaszkodik, hogy a legelőnyösebb módon megjavítsa azokat a többi alkatrészeket is, melyek nincsenek közvetlen összefüggésben a forrógőz-rendszerrel.

A legfontosabb e nemű javításokat röviden megvilágítják a következők:

Ami a gép külső építését illeti, különös figyelem fordított arra, hogy a tüzszekevény és a kazán magasan fekdjék a föld felett. Nagy előny ez nedves talajon, árkokon, hidakon stb. való átkelésnél, mert előfordulható sülvedések esetén a gépet sok sérüléstől menti meg.

A kormánykészüléket, mely minden más rendszernél eddig a tüzszekevény alatt van, a Kemna cég a hossz-kazán előoldalára vitte át magasan a föld felett, minek folytán a talaj a kormánycsigát többé még nedves talajviszonyok mellett sem vájhatja át.

A kerékméreték rendkívül nagyok, azért, hogy specifikus felületnyomás legyen elérhető.

Fontosnak tartotta továbbá a Kemna J. cég a gőzmozdonyoknak lehető legnagyobb egyensúlyát. Így pl. a kötéldob szigoruan központilag a kazán közepe alatt fekszik. A hátsó kerekek a tüzszekevénytől egyenlő távolságban vannak. Ezen egyenlő teherelosztás által a gépnek

a szántóföldön nedves talajviszonyok melletti ferde állása ki van zárva, amely ferde állás viszont a kötélgombolyítást kell hogy kedvezőtlenül befolyásolja.

Annak daczára, hogy a kerekék igen magasak, a gép összmagasságát úgy számította a Kemna J. czég, hogy még a legnagyobb típusu gép is vasuti szállítás alkalmával keresztülér a rakmintán anélkül, hogy a lendítő-kereket le kellene venni.

A magasan túlhevített gőz alkalmazása lehetővé teszi a kazánban a gőzfeszültség alászállását 10 légkörre. Ez a csekély gőznyomás — szemben a nedvesgőzekegépéknél újabb időben használt 12—14 légköri gőznyomással — megfelelőleg fokozza a kazán és a tüzszekevény tartósságát.

A kazán táplálókészüléke két gőzsugárszivattyuból áll s így a gyorsan mozgó és ezért hamar romló körhagyós szivattyu mellőzhető.

A dr. Schmidt Vilmos-féle szabadalmazott füstcső-tulhevitőt azért választotta a Kemna J. czég, mert az felette egyszerű és csekély javításra szorul. E túlhevítő választásánál a modern gyorsvonati gőzmozdonyokat vette a czég mintaképül, melyeknél a különféle rendszerű túlhevítőkkal hosszú éveken át végzett próbák után újabb időben kizárólag csakis dr. Schmidt Vilmos-féle szabadalmazott füstcsőtulhevitőket használnak.

Csak eddig is 3400-nál több ilyen gőzmozdony van használatban, ezenkívül majd minden művelt államban gőzmozdonyépítésre egyedül ezt a gőztulhevitőt használják, minthogy az önjáró gőzgépeket illetőleg minden más rendszerről bebizonyult, hogy azok nem elég gazdaságosak, nem elég biztosak és nem elég egyszerűek. Az egyszerűség abban van, hogy minden egyes gőztulhevitőelemet csupán egyetlen csavar meglazítása után önmagában egyedül ki lehet huzni és ki lehet cserélni, továbbá a gőznek a túlhevítőelemeken keresztül a forrcsövekhez való eljutását mi sem befolyásolja károsan.

A gőztulhevitő gazdaságossága abban áll, hogy aránylag nem drága s minthogy rendkívül egyszerű, könnyen előállít egy a czélnak megfelelő hőemelkedést mintegy 300—350 fokra.

A fentebb említett **gőzszáritó, melyet más czégek újabb időben gőzekegépéknél is alkalmaznak**, csak mintegy 20—30 foknyi hőemelkedést állít elő, minek folytán ismét takarékoskodni nem lehet, minthogy a gőzszáritó költségei nincsenek arányban az esetleges megtakarítás emelkedésével.

A régebbi gőzekegépéknél használt összetett henger-rendszert (compound) a forrógőzekegépéknél kiszorítja az ikerrendszer. Az összetett gőzhenger-rendszert azért használták a nedvesgőzgépeknél, hogy valamivel nagyobb megtakarítást érjenek el. Magasan túlhevített gőznél két egyenlő nagyságu henger alkalmazása minden tekintetben előnyösebbnek bizonyul a megszakított üzemre. Ez a nézet, melyet dr. Schmidt feltaláló már eleve képviselt, azáltal is helyesnek bizonyult, hogy a porosz államvasutak modern gyorsvonati forrógőzmozdonyait majdnem kizárólag ikerrendszerrel építik. Előkelő szakértők, mint **Garbe** titkos tanácsos, már kezdettől fogva határozottan e nézetet fogadták el.

Az előnyök, melyekkel az ikerrendszer éppen a gőzekegépéknél bír, a következők:

1. Az összes alkatrészeknek, mint hengernek, dugattyunak, dugattyurudnak, keresztfejnek stb. abszolút egyenlő méretezése.

2. Főleg s mindenekelőtt az, a hogy **holt pont**, mely többé-kevésbé minden összetett gépnél megvan, teljesen ki van zárva s így a Kemna-féle szabadalmazott forrógőz-gép minden állásban a legnagyobb könnyűséggel indulni s azonnal teljes erejét kifejteni képes, mely körülmény gőzekemozdonyoknál ugyszólván nélkülözhetetlen szükség.

Az összetett gép, önjáró gépeknél a hengerek nagy-

sága és a gép szerkezete miatt, csak egy bizonyos normális munkateljesítésre alkalmas, melyet a gépberendezés hátránya nélkül tullepni nem lehet.

Az ikergépet ellenben fokozatosan, sőt szükség esetén a normális teljesítésnek majd kétszeresére is meg lehet terhelni a gép sérelme nélkül.

A dugattyu szabadon fut, minthogy a dugattyurud ugy az első, mint a hátsó hengerfedélen átmegy.

A tömszelenczék fémtömítéssel vannak ellátva, melyek önműködő tömitést végeznek s így a körülményes és egyuttal költséges tömités, mely a nedves gőzgépeknél szükséges, itt elesik.

A hengerfedelek nincsenek tömitéssel tömitve, hanem fel vannak tusirozva, mi által a fedelek esetleges levételénél megtakaríthatjuk a tömitési anyagot.

A **Kemna**-rendszerű vezénymű (szabadalmazott bejelentve) a képzelhető legegyszerűbb. Ez a vezénymű a Kemna J. czég által használt rendszer szerint vezérivek (kulisszák) nélkül van szerkesztve és a teljesen tehermentes dugattyus, vagyis gömbölyű tolattyuk folytán oly könnyen kezelhető, hogy a tartósan 200 lóerő birképességű legerősebb Kemna-féle gépeket 2 ujjal játszva megindítani, előre és hátra kormányozni lehet.

Ez a különben jelentékeny javítási költségek tetemes csökkentését jelenti a lapos tolattyuknál, vezér-iv (kulissza-) köveknél stb. és főleg lényeges könnyítés a gépészeknek.

A keresztfejvezető, ép ugy mint sok más alkatrész, ugyanoly elvek szerint készült, mint a modern gyorsvonati mozdonyoknál a hibák legmesszebbmenő kizárása végett.

A forgattyus tengely bőségesen van méretezve, az összes csapágyak és egyéb hajtótengelyek, fogaskerek, oldalállványok (Främe) stb., szóval az egész hajtómű oly tulerősen készült, hogy törések ugyszólván teljesen kizárva, minek folytán a Kemna J. czég teljes kezességet vállalni képes.

További előnyöket a gép kiszolgálására, könnyű kezelésére és áttekinthetőségére nézve a központi kenőkészülékek, a legfontosabb csapágyaknak a por behatolása ellen nemezlappokkal való tömitése stb. nyujtanak.

Régi tapasztalat, hogy a gőzekegépészek, amennyiben egyes kenőkészülékekhez nem férhetnek könnyen, egyik-másik csapágyat nem olajozzák eléggé. A központilag elhelyezett kenőkészülékek, melyeket a gépvezetőállásról lehet működésbe hozni, az eféle bajokat elhárítják.

Az állótengely kicsatoló készüléke nem az állótengelyen, hanem a forgattyus tengelyen van s így az állótengely egy darabban osztatlanul szalad keresztül, minek folytán a horogkapcsolás időelőtti elkopása vagy a tengely törése lehetetlen.

A kötél Dob 500 méter kötélhosszuságra készült, hogy a kötelet nagy szántóföldterületeken is megfelelő hosszura ki lehessen huzni.

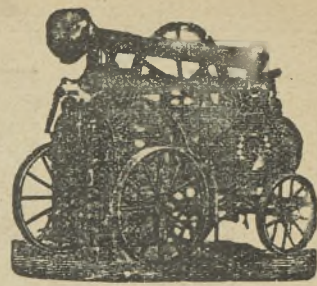
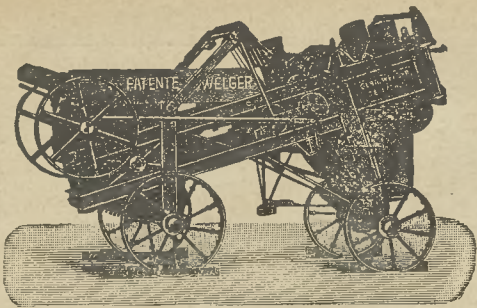
Sulymegtakarítás és tartósság végett, az összes alkatrészek, tehát még a csapágyállványok stb. is, kivétel nélkül aczélból készültek.

A fentebb megvilágított előnyökből, melyekkel a Kemna-féle szabadalmazott forrógőzekegépék bírnak, eléggé kitunik az a roppant nagy gazdaságosság, melyet e gépekkel elérni lehet.

A Kemna J. czég annak is módját tudta ejteni, hogy e gépek árait a közönséges nedves gőzeke-compound-gépek régi áraihoz hasonlóan mérsékeltten állapítsa meg, így tehát **a roppant nagy szén- és vízmegtakarítás és a tetemesen nagyobb teljesítés mellett oly takarékoság érhető el, aminőt semmiféle más gyártmány kimutatni nem képes.**

Egyebekben mindennemű felvilágosítással díjmentesen szolgál Kemna J. gőzekegyára magyarországi igazgató-sága, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8.

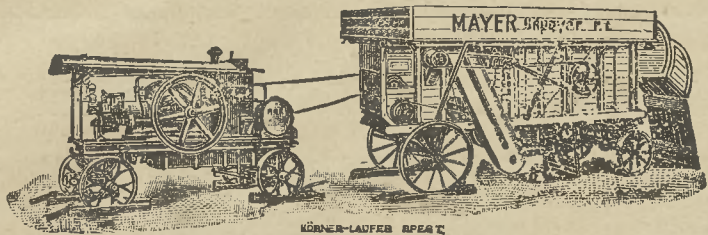
GÉPVÁSÁR

Ajánlható beszerzési források.

MAYER GÉPGYÁR

vas- és fémtöredé részvénytársaság
SZOMBATHELY—BUDAPEST, VI., Váci-körút 61. sz.

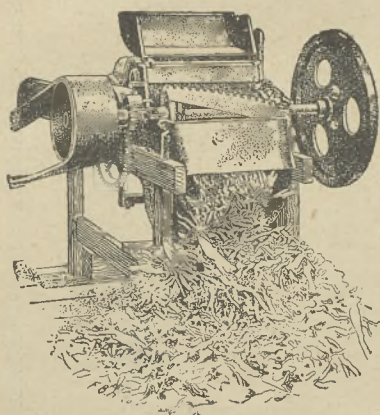

KÖRNER-LADFER APÉRT

Malom-építéset, motor-osztály, mindennemű gazdasági gépek gyártása. Hazai gyártmány. Kitűnő munka. Kedvező feltételek. Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

PROPPER SAMU Mezőgazdasági Gépraktára

Budapest, V., Váci-körút 52.

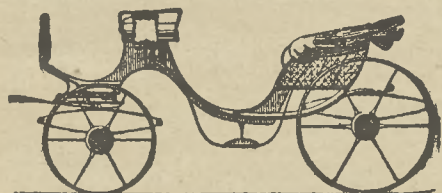
Ajánlja mérsékelt árakon legjobbnak elismert, amerikai „OHIO“

kukoriczszártépő-gépeit, melyek szecska-vágásra is kitűnően alkalmasak, továbbá „REFORM“ takarmányfűlesztő-, répvágó-, burgonyaosztályozó- és szalmakötélfonó-gépeit és fedett biztonsági járgányait. — SACK RUDOLF

elismert legkitűnőbb ekéinek, vetőgépeinek stb., továbbá a valódi „WESTFALIA“ műtrágyaszórógépeknek kizárólagos képviselője.

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utca 2. Soroksári-út sarok. Alapított 1871.

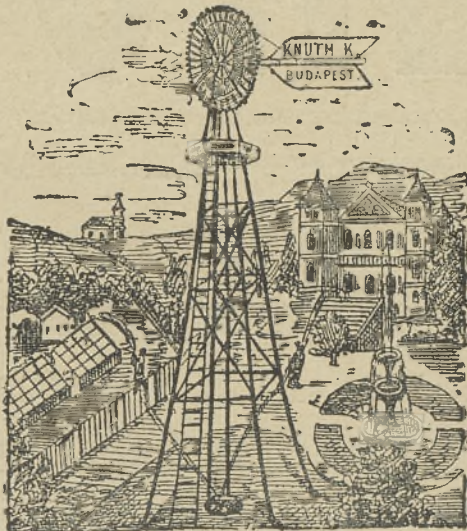

Dus raktár új és használt kocsikból. Használt kocsik becseréltetnek és átalakítások elfogadtnak jutányos árak mellett. Ugyiszinte mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése.

Arjegyék ingyen és bérmentve.

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros.

Gyár és iroda:
Budapest, VII., Garay-utca 6—8. sz.

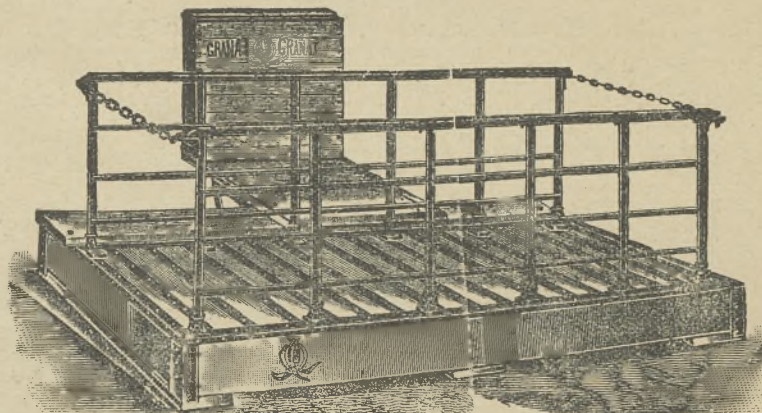

Elvállal: Központi-, víz-, lég- és gőzfűtések, légszesz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, clozetek, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb., nemkülönben kőszén-, olaj- és petróleum-váladékból nyert gázok értékesítését célzó készülékek létesítését, városok, indóházak, nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések, fövedelem előirányzatok gyorsan készíttetnek.

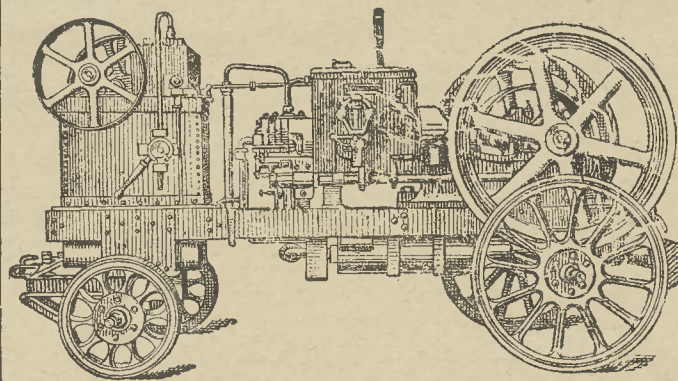
Legjobb minőségű kőagyag-csövek raktáron.

„GRANAT“ MÉRLEGGYÁR ZWARG ÉS RINGEISEN TESTVÉREK BUDAPESTEN.

Ajánlják mérleggyártmányaikat és pedig: egyensúly-, tízedes-, százados-élőállat- és hidmérlegeiket a legmegbízhatóbb és legolcsóbb kivitelben. — Gyár: III. ker., Szépvölgy- RINGEISEN TESTVÉREK V. ker., Hold-utca 8. sz. Raktár: V. ker., Hold-utca 21. sz.

LANGEN és WOLF motorgyár BUDAPEST, VI., Váci-körút 59.

Eredeti

„OTTO“

-féle lokomo bilok, benzin- és szivógáz-motorok.

Kényelmes fizetési feltételek.

AZ ÁSVÁNYI-FÉLE

szabadalmazott

TENGERISZÁRTÉPŐGÉP

az egyedüli és utolérhetlen szerkezet, mely a tengeriszárat legtökéletesebben tépi szét és így a zombolyázáshoz előkészíti takarmányozási czélokra.

!!! Szaktekintélyű gazdák által minden gazdaságban nélkülözhetlen gépnek kijelentve. !!!

1908. évi tökéletesített kivitelben gyártja a szabadalom-tulajdonos

„NICHOLSON“

gépgyár részvénytársaság, Budapest, Váci-út 17. sz.

Ismertetés, arjegyék ingyen és bérmentve.

JOHN FOWLER & Co.

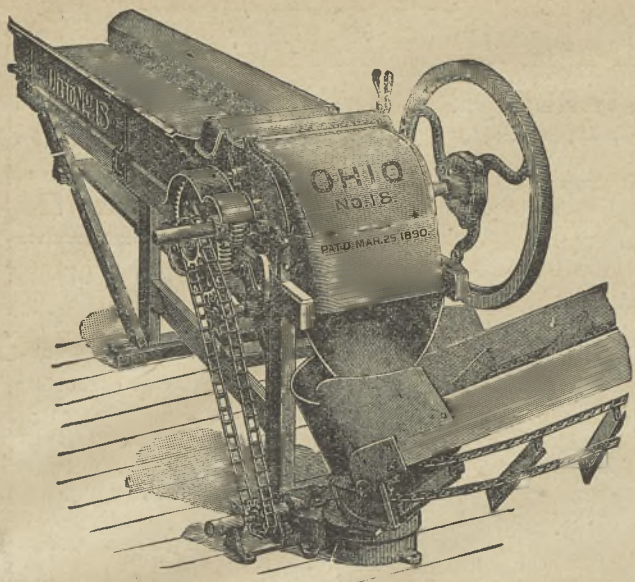
JOHN FOWLER & Co. cégnek újonnan szerkesztett eszközei tömegteljesítésre egészen sekély miveltésnél, mint **tarlókántás** és **vetőszántás**, eszközök **sekélyszántásra egyidejű altalajporhanyítással**. Külön eszközök **répaemelésre** és **hanttörésre**; rigólekék **szőlő- és komlóültetvények**, **faiskolák** és **erdőtelepítés** számára, valamint **sok másféle eszköz**.

JOHN FOWLER & Co. cégnek eredeti gőzekekészletei az országnak **több száz kiváló és vezető gazdaságában** 38 év óta a legjobb eredménnyel vannak használatban. **John Fowlernek kétgéprendszerre sodronykötélátvitellel az egyetlen, amely ugy a nedves, mint a nagyon száraz években egyaránt teljesen megállja a helyét és amelynél csalódások és veszteségek ki vannak zárva.**

JOHN FOWLER & Co. cégnek eredeti gőzekekészletei gyakorlatilag **kipróbált** szerkezetük és a **legjobb anyaguk** következtében az üzemben **igen tartósak és olcsók**.

JOHN FOWLER & Co. cég kész olyan gazdákat, kik a gépüzemű talajmiveltés iránt érdeklődnek, **szakértők** által **a cég költségére felkerestetni**, hogy az érdeklődőkkel **azok kívánságait megbeszéljék**, valamint **a helyi viszonyokat megvizsgálják** és aszerint **adjanak tanácsot**, miáltal a megrendelőknek **a legjobb siker biztosítottik**.

JOHN FOWLER & Co., Budapest—Kelenföld.

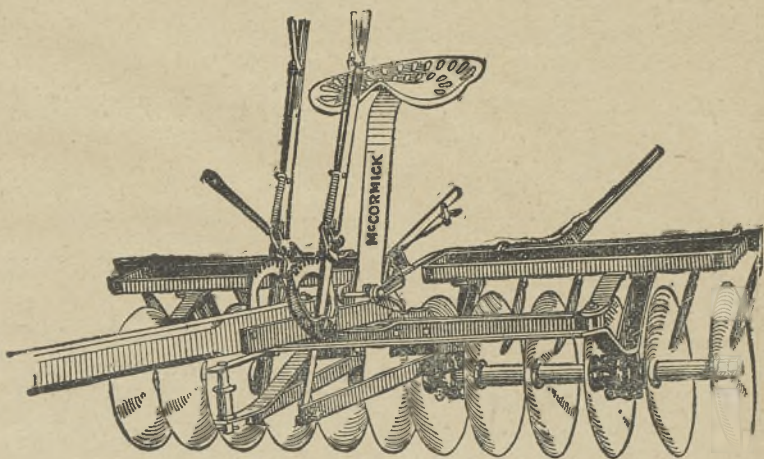
„OHIO“ EREDETI & AMERIKAI tengeriszár-tépő-,

zöldtakarmányapritó és szalmaszeccskázógép
a takarmányinség legbiztosabb leküzdője.

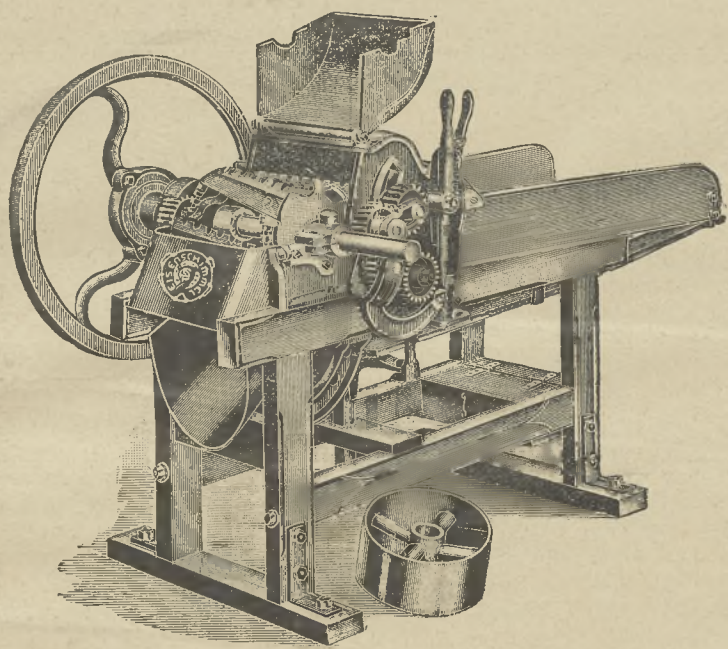
Mc CORMICK tárcsásborona
tarlónántásra,
vetőszántásra,
rögapritásra stb. stb.

☞ a gazda leghálásabb talajmivelő eszköze.

Mc CORMICK Harvesting Machine Comp., Chicago U. S. A.
Igazgatósága és főraktára: Budapest, U., Alkotmány-utca 12.

J. E. KNECHT, igazgató.

**Amerikai rendszerű Schred-
derek**

Kukoriczszártépőgépek

**Kézi- és erőhajtású szeccska-
vágók**

Répavágók és répezúzók

**Kukoriczamorzsolók és
daráló-malmok**

Járgányok és közlőművek

Takarmányfüllesztő kazánok

a legmodernebb szerkezettel, elsőrendű kivitelben,
utolérhetetlen munkateljesítéssel, olcsó versenyáron

Bächer Rudolf, Melichár Ferencz cégénél

Budapest, VI., Nagymező-utca 68.

Vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND.**

Gőzmívelés.

== Nagyobb területek szántását gőzekével ==

hajlandó vagyok elvállalni; épügy

mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.

Érdeklődők kéretnek, hogy alanti címemhez forduljanak:

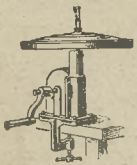
WOLFF ERNŐ gőzszántási vállalkozó
Budapest — Kelenföld.

Megvizsgálása

a tej és termékeinek.

A vezetőserepet az egész világon egyedül ragadták magukhoz:

== **Dr. N. Gerber** ==
Original-Apparatusai

Beszerezhetők:

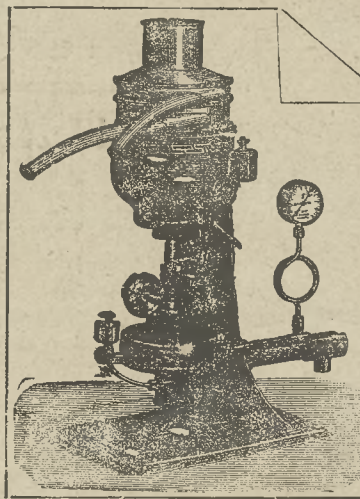
Dr. N. Gerber's Co. m. b. H. Leipzig.

ALFA-SEPARATOR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPESTEN.

TEJGAZDASÁGI
GÉPGYÁR.

Iroda, raktár és gyártelep:
VI., Lomb-utca II.

Alfa-Laval Separatorok
kézi és erőhajtásra

40—2000 ltr óránkénti munkabírással.
Mindennemű tejgazdasági eszközök
és gépek gyártása. Tejgazdasági te-
lepek berendezése és átalakítása.
Díjtalan tanácsadás minden tejgaz-
dasági kérdésben. Árjegyzékek, ter-
vek és költségvetések bérmentve.

Több mint 770 első díj!

Több mint 500.000 Alfa-Laval
Separator az egész világon!

!! Az Alfa-Laval Separator a legjobb !!

Új építési mód,

amely hovatovább általános elterjedést nyer, mivel teljes szoli-
ditás mellett igen gazdaságos. A Triumphátor-géppel gyártott

üreges betontömbök

felhasználása ugy ideiglenes, mint állandó jellegű építkezéseknél a közönséges építés összes előnyeit biztosítja. Könnyű, melegtartó, tűzbiztos és igen olcsó, úgy, hogy már kisebb épületeknél is nagy megtakarítás érhető el, különösen homok- és kavicsgazdag vidékeken. — Szállítom az összes gépeket cementárugyártási iparhoz.

Kérjen díjmentve BBX prospektust, tájékoztatót és küldjön díjmentesen próbaanyagot kavics- vagy homokanyagából

Büschitz Mór, Komárom

ezimére, szakgépgyári vezérképviselő.

Képviselők kerestetnek.

Sertés-eladások és vételek

legjobban és leg-
pontosabban eszkö-
zöltetnek, sovány,
úgy hizott állapot-
ban **URL REZSŐ**
sertésbizományos-
nál, Budapest, VIII.,
Népszínház-u. 22.
(Polgári serfőzde

bérpalota). — Telefon: 97—05 interurbán. — Felvilágosítással készséggel szolgál.

Állat-
tenyész-
tési, ápo-
lási eszközök, gépek és kellékek nagy raktára.

EREDETI „HAUPTNER“ LÓ- és MARHA- NYIRÓGÉPEK

kor. 76.-tól kezdve.

Főraktár:

GEITNER és RAUSCH

cégnél

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 8.

gép- és kellékek nagy raktára.

Szíveskedjék árjegyzéket kérni!

VILÁGREKORD!

A világon a leg-
első szabadalm.

forró gőzeke

300 fokot meghaladó
gőztulhevitessel. ::::

Schmidt Vilmos mérnök doktor szabad. füstös-tulhevitője. — Gőzekékre egyedül jogosított gyártója Kemna J. gőzekegyára.

Egyetlen gőztulhevitő, melyről a gőzekegyártásban egyszerűségénél és szoliditásánál fogva — a gép súlyának emelkedése nélkül egyáltalán szó lehet.

50⁰-kal nagyobb munkateljesítés, 30⁰ szén- és 40⁰ vizmegtakarítás mellett.

E G jegyű gép, mindegyik:

200 lóerő folytonos munkateljesítéssel,

300 lóerő legnagyobb munkateljesítéssel.

3400-nál több dr. Schmidt-féle szabadal-
mazott gőztulhevitő van üzemben vasuti
mozdonyokon.

E K jegyű gép, mindegyik:

170 lóerő folytonos munkateljesítéssel,

250 lóerő legnagyobb munkateljesítéssel.

Kétgéprendszer, sodronykötéltávitel. — Ugy nedves, mint egészen száraz esztendőkbén egyedül biztos munkateljesítés.

Szakprofesszorok által szántóföldeken végzett kísérletek eredményéről értesítéssel, kimerítő fel-
világosítással, prospektussal és költségvetéssel érdeklődőknek díjmentesen, készséggel szolgál:

KEMNA J. gőzekegyára magyarországi igazgatósága

Interurban telefon 91—21.

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8.

Sürgőnyezim: Kemna Budapest.